

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :

Az Országos Erdészeti-Egyesület.

Szerkesztő :

Bedő Albert.

Megjelenik minden hónapban.

Tizenhatodik évfolyam.

XI. füzet.

November 1877.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti-Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevessebbet alapítottak 3 frt kedvezményi árért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapesten, Lipótváros, Hold-utca, 9. szám, II. em. — A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnék.

Az Országos Erdészeti-Egyesület véleménye a fenyőszú (Bostrichus typographus, L.) ártalmasságáról. *)

A mint igaz az, hogy a fenyőszú soha sem furakodik be száraz fába, s legszivesebben olyanba megy, mely még él, de benne a nedvnyomás, s így annak az ejtett sebbe való beto-
lulása gyenge: ép oly bizonyos az is, hogy a nagy szúpusztítások alkalmával megszállt fák nagy részén a betegségnek semmi tényleges jelét felismerni nem tudjuk, s ha mégis azt állítják az ily fákról utólagosan, hogy azok betegek voltak, ez minden alapot nélkülöz. Ezer meg ezer fát ledönthet az ember, melyekbe a szú épen csak imént furakodott be, s nem találja azokat sem tűik színére, sem nedveik minőségére másoknak, mint a szú által nem bántott állabokban. Hogy egymás mellett álló fák némelyikét a szú tele rakja petéivel, a

*) Lásd az egyesület f. évi október-hó 11-én tartott választmányi üléséről a jelen füzetben közölt jegyzőkönyvnek IX. pontját, a 663. lapon. A szerk.

többieket ellenben azoktól megkíméli, ez arra mutat, hogy ez utóbbiakban időlegesen nagyobb a nedvtólulás, mint az előbbieken; minek oka nem mindig az illető fának beteges állapota, hanem azon individualis sajátsága is lehet, hogy később áll be náluk a nedvtólulás magasabb foka (tavaszszal), mint szomszédaiknál, vagy gyengébbek, mint amazok; gyökereik nincsenek oly kedvező helyzetben, sat. Még azon fákat sem mondhatjuk betegeknek, melyek gyökérzetének felső rétegétől a zárlat megszakítása folytán a tápláló nedvesség megvonatik; mert bírnak még azon képességgel, hogy ha időt hagynak nekik ellenségeik, a talaj alsóbb rétegében kiegészítik gyökérzetüket, itt foglalván el azon tért, melyet a felső réteg kiszáradása folytán elvesztettek.

A nedvbőségnak és az erőteljességnek, bizonyos maximumig minden lehető foka meg van egy állabban; de azért a gyengébb egyedeket nem lehet halálra kárhóztatni; mert azoknak még akkor is igen fontos szerepök van, kivált lúczfenyő állabban, ha annak levágási korát elérni nem fogják. Az ő feladatuk ugyanis az erőteljesekkel együtt az állab zárlatát fenntartani, melynek megszakítása a lúczfenyvesekre nézve sokkal veszedelmesebb, mint bármely más fanemre nézve; mivel e fanemnek zsinór és czérnaszál vékonyságu gyökerekből álló sűrű gyökhálózata a talaj legfelső televényes rétegében van leginkább elterjedve, úgy hogy az csaknem csupaszon fekszik a józárlatu lúczfenyveseknek mindig üde talaján, nedves légben fürödve, vagy csak alig van lehullott tűkkel és mohával takarva. Ha a gyengébb fákat, kivált szélnek kitett és szárazságra hajlandó hegyéleken és déli hajlásu helyeken a szű elpusztítja, a mi e rovar nagy elterjedésénél már a megszállás első évében megtörténik, akkor ezek tüiket elhullatván, hézagos lesz az állab, s a tavaly még erőteljes fának felső gyökerei a talaj felső rétegével együtt a nap hevének és sze-

leknek kitéve lévén, előbbieik elszáradnak s utóbbi is kiszáradván, a megmaradó gyökereknek is sokkal kevesebb táplálékot képes adni, mint korábban. Egyidejűleg a fa koronájának levelei és a héj, nagyobb melegnek lévén kitéve, a fa rendellenes állapotba jő, gyengébb lesz benne a nedvnyomás, s ép oly kevéssé fog most ellenállani a szúnak, mint tavaly gyengébb társai. És így megy az egyszer megindult pusztulás éveken át tovább-tovább, míg egyetlen fa sem marad azon, összefüggő, zárt lúczfeny vessel borított erdőben életben.

Ezért károsabb a szú a lúczfenyőnek, mint más fanemnek!

Ha a szú a gyengélkedő fákat meg nem támadná, akkor azok még életben maradnának, s teljesítnék feladatukat a talaj fedezésére nézve mindaddig, míg erőteljesebb, s őket túlszárnyaló szomszédaik ágaikat felettük kinyujtva, zárkózódnának. Így van ez azon esetben is, ha széltörések, hernyórongálás, vagy más bajok gyengítették meg az állapot, illetőleg annak egyes fáit. A rendellenes állapotba jött állab egy-két év alatt magához jönne, ha a résen lévő fenyőszú erre időt engedne; de ha ez is a többi ellenséghez szegődik, áldozatul esik az állab. Ha az állapot egy baj, vagy ellenség meg nem ölte, hanem rendes állapotából csak kihozta, és akkor neki esik egy másik ellenség s teljesen tönkre teszi, ez esetben nem lehet ez utóbbit ártalmatlannak mondanunk, annyival is inkább, mert nélküle az állab magát még kiépülte volna.

Hogy a szú valóban árt, azt mutatják azon tények is, hogy azon erdősegekben, hol az állab tisztán tartatik, s a szú elszaporodásának czélszerűen alkalmazott és kezelt fogófák által gátot tudnak vetni, ott pusztítás nem mutatkozik. Ha azonban oly rendkívüli eset áll be, midőn a szúnak elszaporodási tanyául szolgáló rengeteg széltöréseket feldolgozni sem elegendő idő, sem erő nem áll rendelkezésre; akkor emberi

erő a baj terjedésének rendszeren gátot vetni nem képes és az állatok holdjainak ezrei mennek veszendőbe.

Hogy dr. Liedemann K. moszkvai tanár a Reviczky Matejecz ur mellett tartott értekezésében a Moszkvát környező erdőkben a szűt veszélyesnek nem ismerte fel, annak oka saját szavaiból kiderül. Ott ugyanis csupa szállaló üzemben kezelt és őserdők vannak, melyeknél a zárlat egészen más természetű, mint a mi egyenkoru műerdeinkben. Ott az egyes fák kidöntése, vagy a szű által való megölése, semmi jelentékenyebb veszélylyel nem jár a többi erdőre nézve, mert ugyszólva minden fa, vagy legalább azon kisebb csoportok, melyekből az erdő áll, talajnövényzettel és fiatal aljfával vannak egymástól elszigetelve, és ritka állásban nővén fel, ágazatuk nagyon mélyen terjed a föld felé; hasonló tapasztalattal bir egyébiránt a bizottság Magyarország Karst vidéki erdeiből is. A szálalt és őserdőkben minden magára álló fa vagy facsoport önmagát védi. Ilyen erdők nálunk is nagy számmal vannak, s ámbár a tarvágás által felujított vagy egyenkoru műerdőkhöz szokott szakemberre nézve lehető legrosszabb benyomást tesznek is, de általában nagyobb ellenállási képességet tanusitnak a külső támadásokkal szemben.

A fennebbieknél fogva a kiküldött bizottság a fenyőszűt ártalmasnak és ellene a cselfák czélszerű alkalmazását a tarvágás által felujított vagy egyenkoru műerdőkben helyeseknek tartja.

A cserkéreg és tölgymivelés nemzetközi kiállítása Berlinben.

A mennyire megtisztelő volt reám nézve e lapok t. szerkesztőjének azon megbizása, hogy a f. évi szeptember 8-án Berlinben tartandó cserkéreg és tölgymivelési nemzetközi kiál-

litáson látottakat híven előadjam, épen annyira nehéznek találok feladatomat, mint laikus arra, hogy ezen kiállítást a szakigényeknek megfelelően oly szabatosággal ismertethessem, a mint azt ezen előkelő szaklap hasábjain és a t. olvasók szakismeretéhez mértén tennem kell és tenni is óhajtanám.

A mi a tölgymivelést illeti, ez a kiállításon aránylag csak kis mértékben volt bemutatva, s a mutatványok kizárólag a cserkéreg nyeresre használt erdők terményeinek előtüntetésére voltak szánva. Ez okból úgy reméllem, hogy közleményem leginkább azon t. olvasókat fogja érdekelni, kik a cserkéregtermelés és üzlet iránt különben is élénk érdeklőséggel viseltetnek.

A kiállítás megszemlélése közben első tűnt szemembe a német császár Ő Felsege kertjében tenyésztett tölgyek gyűjteménye; továbbá két tölgypéldány, melyeket ő fenségeik a német császári koronaherczeg és koronaherczegnő 1864-ben ültettek; ezenkívül Anhalt herceg ő fensége faiskolájából 1—8 éves különböző tölgyek szintén gyűjteményesen összeállítva. Mind oly tárgyak, melyek birálatával hosszasabban elidőzni nem tartom czélszerűnek. Tovább haladva, figyelmemet Berlin városa tanácsának gyűjteményes kiállítása vonta magára. Ebben 60—65 cm. mélységű könnyű homoktalajon nevelt 1—15 éves tölgyek lettek bemutatva. *) Tovább szemlélet tárgyát képezték tölgy sétányfák; készülék a fáknak bármely évszakban való átültetésére; egy tőzegetalajon nőtt s az idei tavaszon homoktalajra átültetett tölgybokor. Mindezek felismerhetőleg magukon viselték a melegház jellegeit, s azokat inkább a díszkertészet, mint az erdészet tárgyai közé

*) Fényes példái ezek annak, hogy Németországban a legfensőbb és magasabb körökben is mily élénk érdeklőséggel viseltetnek az erdészet iránt, s hogy a nagy német birodalom fővárosa is mily jó példával jár elől, míg fájdalom a mi fővárosunk még az üresedésben lévő erdőmesteri állomás betöltését is mellőzhetőnek ismeri.

sorolandóknak tartom. Találtam továbbá egy 3 éves tölgyet, mely 1 méter mélyre forgatott réti homokon, s egy hason korut, mely száraz homoktalajon nőtt; láttam több sarjhajtást is. Miután azonban ezen műtenyésztmények megítélésére — miként föntebb bevallám — a specialisabb erdészeti szakismerettel nem bírok: innen lehetett, hogy a látottak engem különös csodálkozásra nem készítették.

Ki voltak állitva Landau Jakab kereskedelmi tanácsos részérel (Mertenből) 12—20 éves, hántásra érett törzsek, s ugy értesültem, hogy a 3000 morgen kiterjedésű csererdő-ösztlet nagyobb részt déli lejtőn fekszik s körülbelöl következő elvek szerint kezeltetik: a magról kelt csemeték 5—6 éves korukban a sarjerdő (cserző erdő) telepítése végett kiülttetnek s kiváló gond fordittatik az erős gyökérképződés előmozdítására. Az ültönczöket legkivált fensikokon, középjóságú terményföldeken nevelik. Ezen gyűjteményes kiállítás iránt kiválóan érdeklődtem azért, mivel azon vidék (Sieger Land) kéрге egész Németországban a legjobb hirnek örvend.

A kiállitáson látott egyéb tölgyfácskák valódi értéke és jelentősége felöl, minden törekvésem daczára sem birván sem a kiállitótól, sem hivatott szakértői részről kellő felvilágosítást nyerni, ennek hiányában nem volt a sem, a mi azok iránt bennem közvetlenebb érdekeltséget kelthetett volna, mindazonáltal az általam látott cserpróbák felsorolásánál megkísérlem egyuttal közölni azon adatokat is, melyeket az illető cserüzemgazdaságokra vonatkozólag megszereznem sikerült.

Azon kérdésre, hogy a kiállitott kéregfajok, jóságukra nézve, minő elvek szerint bírálandók helyesen meg, be kellett ismernem s velem egyutt be kellett ismerni másoknak is, hogy a kéregnek pusztja meg szemlélésével annak valódi minősége és jósága felöl teljesen megbizható itéletet koránt sem alkothatunk, hanem csakis szorgos vegytani elemzés utján puhatolhatók ki

az áru jóságára befolyással bíró tényezők s azok hatálya; mert itten nem csupán a csetsav-tartalom jön tekintetbe, hanem pontosan figyelembe veendő egyuttal az oldhatóság foka, továbbá a kéreg alkotó részeit képező keményítő, festőanyag s még számos egyéb mellékalkatrészek és tulajdonságok, melyek mennyiségi és minőségi pontosabb elemzése a vegy-műhely teendői közé tartozik. Ha netán ez irányban időközben teendett vegy-kísérletek eredményeiről tudomást szerezhetek, nem mulasztandom el azokat közzé tenni.

Egy szaktekintélytől hallottam megjegyezni, hogy ha a kéreg megítélésre csak általános kifejezéseket használva, azt szépnek vagy gyöngének, erősen fásult vagy túlérletnek mondjuk, akkor igen is könnyű az ítélet; ellenben nehéz akkor, ha a kérget kifogástalan pontossággal s természetének hiven megfelelőleg kívánjuk jellemezni. Erre nézve egyenesen az anyag termőhelyét kell kiindulási pontul vennünk, s közvetlenül az erdőben megszemlélnünk az alapkőzetet, a talajt s annak összetételét és nedvességi fokát, a talaj borítékát, a fekvést, az éghajlatot, az előforduló fanemek elegyarányát; továbbá ki kell pühatolnunk a talaj addigi használatát, s hogy vajjon ki volt-e az téve a legeltetés és alomszedés befolyásának, vajjon volt-e az erdő és mikor áterdölve? Egyáltalán mindazon körülményeket, melyek a helyszínén nyilván elénk tárulnak és ítéletünk megalkotására biztos alapul vehetők. Ezen alaptényezők ismeretének hiányában megbízható szakítéletet alkotni a lehetetlennel határos.

Azon megjegyzésem, hogy kifeledett még egy fontos tényezőt, mely nálunk Magyarországon fájdalom igen gyakran érezteti befolyását, t. i. a rendszeres erdőégéseket, s melyeket neki az általam ismert példák elősorolásával illusztrálnom is kellett, a szeretetre méltó erdősztekintélyt nem kis csodálkozásba ejtette.

A kiállított kéregmintákra nézve sajnálattal kell megjegyezni, hogy ezeket egyáltalán nem lehetett az illető cserző erdőkből nyerhető anyag átlag minőségének próbája, illetőleg képviselője gyanánt tekinteni, mivel az árunak csak a legszebbje állítottatott ki. Hogy az anyagnak ezen kiválogatott legjavából a cserző erdő mivoltára és kezelésére következtetést vonni nem lehet, az természetes; mert hiszen minden valamire való és számbavehető nagyságu erdőben található méter hosszúságu egyes kitűnő példányokat. Ebbeli nézetemet tartózkodás nélkül ki is fejeztem.

A kiállítók körében gyakran fölmerült és vita tárgyát képezte azon kérdés, hogy vajjon a kocsános vagy a kocsántalan tölgy adja-e tulajdonkép a cserdúsabb kérget? s miután okadatolással lett kimondva az, hogy a Rajnavidéken a kocsántalantölgyet illeti e részt az elsőség, el kellett állanom a mi kocsános tölgyünk védelmétől addig, a míg erre vonatkozó tapasztalati adataink annyira nem gyarapszanak, hogy a védekezésre biztosabb alapot nyujthassanak.

A kiállítási helyiségben nem tartom szükségesnek magamat szorosán a tárgyak sorrendjéhez kötni, hanem a cserkéregmutatványokat és ezek versenytársait akként sorolom elő, a mint sikerült nekem, a katalogus hiányossága mellett is, a figyelemre méltó tárgyakra vonatkozó közelebbi adatokat némely előzékeny egyének szives barátságából megszerezni; mindenek előtt pedig egy új cserző fát, mint cseriparunk terén is meglepően új és fontos jelenséget kell itten felemlítenem, s ez az *Aspidospermum Quebracho*, melyet a Dubose E. és társa czég (Havreból) állított ki. Ezen fa az argentini köztársaságban, Braziliában, Peruban és Venezuelában tenyész; állítólag 18⁰/₀ cseranyagot tartalmaz, s az azzal eszközölt csávázás kitűnőnek mondatik. Ezenkívül a fa oly sajtósággal bír, hogy azt soha semmi féreg vagy rovar sem támadja meg,

s ugyanezen sajátságot nyerik az azzal csávázott bőrök is. Ki volt állítva az ezen fanemből gőzben való párolás útján nyerhető cserkivonat is, mely szilárd állapotban 70⁰/₀ cseranyagot tartalmazott. Miként nekem biztosan állították, az ezen anyaggal való csávázás — az eddigi tapasztalatok szerint — szerfölött egyszerű, gyors és igen jó sikerű; e mellett pedig egyszersmind ez a legolcsóbb cserzőanyag. Részemről a szóban lévő cserzőfát ünnepies külsőben, csiszolt lapokkal láttam s azon értesítést nyertem, hogy kereskedés útján sem a kivonat, sem a lisztte őrölt fa nem kapható csak egyenes megrendelésre szállittatik tönkökbe. Szakképzett erdészeink valamelyikének leendő hivatásszerű feladata, hogy ezen fanemet, a mennyiben annak birtokába jut, vagy másnemű alkalmá nyílik azt közelebbről tanulmányozni, a szakigényeknek megfelelően ismertesse. Részemről a föntebbiekben ugyszólván szóhűséggel adtam azt, a mit ezen új cserzőanyagokra vonatkozólag a kiállító cég képviselőjétől ott helyben hallottam.

(Folyt. köv.)

Engel D. F.

A karánsebesi m. k. erdőhivatal, illetőleg a föloszlatott román-bánáti határőrezred erdeinek leírása.

Irta: Pulvermacher Gusztáv, m. k. erdőrendező főerdész.

Földrajzi fekvés. A karánsebesi m. kir. erdőhivatal kezelése alatt álló erdőségek a temesvár-karánsebesi m. k. jószágigazgatósághoz tartozván, Magyarország délkeleti határszélén Szörénymegyében terülnek el a 44—46-ik é. szélességi és 39—41-ik k. hosszásági fok alatt, 57—2295 méternyi magasságban a tenger színe fölött.

A kincstári erdők összefüggő erdőtestet képeznek, mely leginkább a vármegye szélén terülvén el, ezt mintegy körül-

övezi; a magánbirtok, illetőleg a felosztott román-bánáti határhozrend 97 községének területe a Duna, Cserna, Belareka, Mehádia, Néra, Temes és Bisztra nevű völgyekben fekszik, néha mellékvölgyeibe, ritka esetben a hegyormokra felhuzódik.

Az erdőhivatal hét pagonyra van fölosztva, nevezetesen: 1. Ogradena, 2. Mehádia, 3. Dalboschetz-Bosovits, 4. Slatina, 5. Karánsebes, 6. Ohaba, 7. Mörul, ezek négy elseje a vármegye déli, délkeleti és délnyugoti; utóbbi három az éjszaki részében fekszik.

Klima. Földrajzi fekvésénél fogva ezen vidéknek hasonló meleg éghajlattal kellene birnia, mint Genua, Velence, dél-Franciaország vagy a Kaukasz vidékének, minthogy azonban igen terjedelmes és magas heglánczolatok huzódnak az egész vármegyén keresztül, melyek a tenger színe fölött helyenként 1400, 1600, 2200, sőt 2295 méternyi magasságot is elérnek s miután ezen magas hegyek az év nagyobb részében hóval vannak boritva, az átlagos hőmérsék igen alászáll és az éghajlatot kevésbé szeliddé teszi.

A hőmérsékre nyomasztólag hat azon körülmény is, hogy az erdők és erdősitett közlegelők a vármegyének nagyobb részét foglalják el, hogy a szomszédos szerb és oláh fejedelemség szintén nagy kiterjedésű erdőségekkel bír, s hogy ennek következtében igen gyakoriak a légcsapadékok, ködös idő és esőzések, mindannyi a meleget mérsékelő tényezők.

Az éghajlati viszonyokra nagy befolyással vannak továbbá a gyakori északi széláramlatok, melyek az erdélyi havasokról jöven, az itteni magas zord heglánczokon végig huzódva, a levegőt lehűteni igen alkalmasak.

Az itteni vidék klimájának sajátosságaihoz tartoznak a hőmérsék gyors és nevezetes szökései, meleg és hideg időjárás átmenet nélküli változása, mely légtüneti jelenségek a déli

fekvés és tengerszin fölötti magasság ellentétes voltából magyarázhatók ki.

Általán mondhatni, hogy a Duna vidéke szelidebb klimával bir, mint a Néra völgye vagy az ugynevezett Almás, emez pedig enyhébb mint az Oláhország és Erdély határán végig húzódó havasok.

Az égajlat meglehetősen szorosán jellemzik az előforduló fanemek is, a mennyiben a Dunavölgyben a kocsántalan tölgy főszerepet játszik, sőt diófa, török mogyoró (első és másodrendű fa gyanánt), sajme gy sat. is található, holott az Almás vidéke ugy szóllván kizárólagosan bükkfát terem és a tulajdonképeni havasokon már a jegenyé és lúcz fenyő is bükkfával elegyes és elegyetlen állabokban fordul elő, sőt nagyobb-kisebb kiterjedésben a henyefenyőt is észlelhetni.

Nem tekintve a légtüneti szélsőségeket, a vidék klimáját általán mérsékelt melegnek mondhatni. A tél rendszeren sok havat hoz, a tulajdonképeni havasok kivételével azonban rövid ideig tart, a hózivatarok január hóban, a tavaszi időjárás már február vége felé beállván. Nyárban ritkán észlelhetni tartós szép időt, esőzések és napfény egymást váltják föl.

Határok. A karánsebesi m. kir. erdőhivatal erdőségei a fölösztatott román-bánáti határőrezred 97 községe határában terülvén el észak felé Krassóme gyével és Erdéllyel; keletnek Erdéllyel és Oláhországgal; délnek Szerbországgal és a fehértemplomi m. kir. erdőhivatallal; nyugotnak pedig Krassóme gyével határosak.

Megemlitendő még, hogy a karánsebesi m. kir. erdőhivatal köröskörül nagy kiterjedésű erdőkkel van körülvéve, a mennyiben a határokon végig az erdélyi, oláhországi, szerbiai, a fehértemplomi erdőhivatalhoz tartozó kincstári, a szab. cs. kir. államvasuti társulat és Krassóme gyé más birtokosainak erdei terünek el.

A határvonal sok helyütt igen nevezetes hegykúpokat érint, u. m. : az erdélyi határon a 2295 méternyi magas Muntje gugut; az oláh határon az 1741—2193 méternyi magas Krajova, Viru babilor, Muntje Isvor nevű hegykúpokat; a krassói határon Pietra-Nedeját és Muntje-Semeniket, 1440 méternyi magasságban a tenger színe fölött.

A kincstár birtokához tartozó Mrakonya völgyben vannak már a rómaiaktól ismeretes réz- és ezüstbányák, melyek jelenleg azonban ki nem aknáztatnak; Bersaska- és Kibenthálba híres kőszénbányák; Reschitza-, Anina- és Oravitza a cs. kir. államvasuti társulat világhírű vasgyár-telepei; Uj-Moldovában kénsavgyár; Svitiza mellett a legrégebb korból ismeretes márvány bányák sat.

Hegyek. Szörénymegye hegységei négy főcsoportot képeznek, nevezetesen :

1. A ruszbergi hegycsoport, melynek főpontja a „Viru pades“ nevű hegykúp 1385 méter magasságban a tenger színe fölött, s melynek összes ágazatai a Bisztra völgyébe ereszkednek le.

2. Az erdélyi és oláh határon végig elterülő tulajdonképeni havasok csoportja.

Ezen hegycsoport a legnagyobb kiterjedéssel és legnagyobb tengerszín fölötti magassággal bír.

Főpontjai következők, u. m. : Muntje gugu hegycsúcs 2295 méter, Caliano hegykúp 2000 méter, Muntje Isvor hegykúp 2193 méter, Muntje mik hegykúp 1808 méter, Isvoru hegykúp 1994 méter, Dobriziz hegycsúcs 1936 méter, Krakugropi hegycsúcs 1925 méter, Krakutataru hegycsúcs 1920 méter, Viru babilor hegycsúcs 1832 méter, Viru kailor hegycsúcs 1827 méter, Rinschest Kurerecs 1774 méter, Krajova Mlecs hegykúp 1741 méter, Arzsana sziklás hegycsúcs 1516 méternyi magasságban a tenger színe fölött.

3. A „Muntje Semenik“-féle hegycsoport, melynek ágazatai keletről a Temes völgyébe, dél és délkeletről pedig a Néra völgyébe lenyulnak. Főpontjai: Pietra Nedeja 1440, Muntje Semenik 1395 méter magasságban a tenger színe fölött.

Ezen hegycsoport az előbbivel majdnem párhuzamosan húzódik éjszokról délnek a vármegye nyugoti szélén, alakzatára nézve lényegesen különbözik a többi csoportoktól.

Míg a többiekben éleslátu, magas, mindjárt kezdetől fogva meredek hegygerinczeket, s mély, gyakran sziklás völgyeket, sok helyütt éles csúcsokat lehet észlelni, addig itten mérsékelt lejtőséggel és magassággal bíró, hosszú, széles, lassanként s egyformán emelkedő hegyhátakat találunk, melyek a legmagasabb pontokon is kiterjedt hegykúpokat, ritka esetben éles hegycsúcsokat képeznek. Ezen hegycsoport központja „Muntje Semenik“ és „Pietra Nedeja“ nevű hegykúpok, melyekben az összes hegyhátak összpontosulnak.

4. A Duna mentén végig húzódó hegycsoport, mely tetőpontját éri a „Svinessa“ és „Pregeda“ nevű hegyormokon, és melynek hegyágazatai északról és nyugotról a Néra, keletről a Bellaréka és Cserna, délről a Duna völgyébe lehozódnak. Éleslátu, magas, meredek hegygerinczek túlnyomók, a legmagasabb pontok rendszeren csúcs alakúak. A Duna völgyébe lehajló hegygerinczek, kevés kivétellel mindjárt kezdetektől fogva nem ritkán 30—40 foknyi lejtvel emelkednek föl, a völgyek sziklások, nem járhatók.

Főpontjai ezen hegycsoportnak a következők, u. m.: Svinessa mare és mik hegycsúcs 1095 méter, Pregeda hegyorom 1100 m., Kerbeles hegyorom 1090 m., Culmea niagra hegyorom 1090 m., Theu Moschului hegyorom 874 m., Korhan hegycsúcs 935 m., Golecz (mare, mik) hegycsúcs 800 m., Predjel hegycsúcs 900 m., Zenelecz hegycsúcs 840 m. magasságban a tenger színe fölött.

Fővölgyek a következők, u. m.

1. a Duna völgye. A Duna vize ezen a vidéken magas hegyek közé, majd falmeredek mészkő szirtok közé lévén szorítva, a völgy Moldovától Orsováig mindenütt keskeny, egyedül a helységek körül némileg kiszélesedvén. A dunaparton lévő szántóföldek majd minden esztendőben vannak kitéve az áradásnak, ugy szintén a folyam medrében található szigetek is. Az évi áradások okai leginkább a Dunaszorosokban keresendők, melyek tavaszkor az amugy is megdagadt folyamot futásában fönntartóztatván, s mindinkább dagasztván, ennek medréből való kilépését okozzák. Növeli a bajt még azon körülmény is, hogy a Duna Greben, Taktalia és Izlas folyamtorkolatknál, és a Kazán nevű szorosban igen keményen szokott befagyni. Zajlás idejében, midőn a jég a folyam felső részeiből ide érkezik, ez különösen a Kazán vidékén (hol a völgy magas, meredek sziklák között csak 170 méter szélességgel bír, torony magasságyra szokott felhalmozódni, míg súlyánál és az utánrohanó folyam erejénél fogva roppant zörrenés és moraj közt utoljára is a szoros jegét keresztül töri. E nagyszerű látványt élvezendők Orsováról évenként nagy nézőközönség szokott kirándulni a Kazánba.

2. A Bisztra völgye, melynek egyik ága a ruszbergi hegyeken, a másika a möruli havasokon ered.

3. Temes völgye, melynek eredetét „Muntje Semenik“ hegykúp oldalán, Teregova község határában találjuk, mely meglehetősen szélességgel bír és a havasok és Muntja Semenik hegycsoport közt húzódik.

4. A Néra völgye Muntje Semenik és a dunamenti hegycsoport között (III. és IV.), mely eredetét a „Piatra Nedeja“ közelében vevén, Bosovits vidékén nevezetesen kiszélesedik és mintegy 25—30 kilométer hosszú, 12—15 kilométer széles síkot képez, mely külön véve Almásnak neveztetik.

5. A Cserna völgye, mely a dunamenti hegycsoport és a havasok csoportja (IV. és II.) keleti szélén húzódik le, Herkules fürdő és Topletz vidékén pedig utóbbit keresztül szeli. Ezen völgy egész Pecseneskáig igen szűk, onnan kezdve Orsováig mindinkább kiszélesedvén, Zsupanek és Orsova körül a legnagyobb szélességet éri el.

6. Bella-Réka völgye, mely a dunamenti hegycsoport és a havasok közt terül (II. és IV.). Ezen völgy a corniarévai havasokon eredvén, kezdeténél igen széles, hol a Rauna, Topla és Ohaba ágakra oszlik fel, Bogoltin falu alatt összeszorul, hogy Globuren falu alatt ismét kiszélesedjék és Plugova és Mehádia között legnagyobb szélességét elérje.

7. A Mehádia völgye, mely tulajdonképen a Bella-Réka völgynek egyik ága és Mehádia falutól Jablanitzáig igen széles.

Az elősorolt hét fővölgyben fekszenek a föloszlottot román-bánáti határövezred összes községei, számra 97.

Vizek. Az elősorolt hét fővölgyön többé-kevésbé vizdus folyamok húzódnak végig. Az egyes vizekről álljanak a következők:

a Duna folyam. Közvetlen a Dunába beleszakadnak Tiszovitza, Plavischevitza, Ponikova, Mrakonya és Jeschelnitza nevű hegyi patakok, melyek közt csak a Mrakonya és Jeschelnitza bír annyi víztartalommal, hogy hasábfára usztatásra lehetne berendezni. Mindkét völgy azonban annyira köves és sziklás, a víznek esése oly egyenetlen, hogy berendezése, illetőleg usztatásra alkalmas állapotba helyezése, nehezen leküzdhető nehézségekbe ütköznék.

A Cserna-, Néra-, Temes- és Bisztra folyók elegendő víztartalommal bírnak nemcsak a hasábfára, hanem szálfák usztatására is. Ezen völgyek lejtviszonyai, valamint medreinek

egyéb tulajdonai az usztatás berendezésének semmi nevezetes nehézségeket nem gördítenek útjába.

A cserna nevezetesebb mellékágai: a Bolvaschnitia, Topenia, Jauna, Krajova, továbbá: Vallia-Zseleren, Vallia-Pecseneska, Jardasditza, Szakraszticza hegyi patakok, melyek közt sorrendben Krajova, Sakraszticza és Jardasditza a leg-vizdúsabbak és hasábfasztatásra alkalmasak.

A Néra vize nevezetesebb ágai, a Prigor, Rudária, Börzuluj, Govasdia, Menes-Ponyaszka, Helyiség patakok, melyek között csak is a Ponyaszka bir némi jelentőséggel.

A Temes mellékpatakei a Teregovitza, Ogaschu-Slatini, Vallia-Goletz, Vallia-Bukosnitia, Bukin, Hideg, Hididjel, Riu alb, Riu lung, Armönisch, Bolvaschnitia, Vallia-Schorului hegyipatakok, melyek közt a Hideg, Riu alb és Riu lung leg-nevezetesebbek és rövid fa usztatására berendezhetők.

A Bisztra folyónak a ruszbergi és möruli erdőkből elő-rohanó két ágain kívül nevezetesebb mellékpatakei nincsenek, mindkettő usztatásra berendezhető.

A Bella-Réka és Mehádia folyók meglehetősen vizdúsak, leginkább azonban szántóföldek, rétek és legelők közt folyván, az elpárolgásnak igen ki vannak téve és nyáron rendszeren nagyon csekély vztartalommal birnak.

Kőzetek és talajnemek. A ruszbergi hegyeken és a tulajdonképeni havasokon Erdély és Oláhország határszélén (I. és II. hegycsoport) legelterjedtebb kőnemek a Gneuss, Syenit, csillámpala és homokkő. Alárendelt azonban még mindig nevezetes tömegekben fordul elő agyagpala, porphir, granit és mészkő, szörványosan dyorit, kovag, gabro sat.

A ruszbergi hegycsoportban nagyszerű vasércz, a Temes és Bellaréka völgyben igen kiterjedt barna széntelepet találunk.

A Duna mentében elterjedő hegycsoportban főközetek a gneuss és syenit, kisebb kiterjedéssel bir a homokkő, ser-

pertin, gabro, agyag és csillámpala, kovag és a Duna partján jura-mész. A serpertinkőzet gazdag chromvasérczeket tartalmaz, a homokkő kőszenet és antracytot, agyagpalában gazdag mangán, mágnés és egyéb vasérczek találatnak.

A „Muntje Semnik“ hegycsoportban legnagyobb szerepet játszik a csillámpala, alárendeltebb a gneuss, agyagpala, mészkő; helyenként granit, kovag és síkérpala is fordul elő.

Az előforduló kőzeteknek megfelelően következő talajnemeket különböztethetünk meg, u. m. :

1-ör. homokos agyagtalaj, mely mind négy hegycsoportban a főszerepet játsza és annyira túlnyomó, hogy a többi talajnemeket csak mellékeseznek lehet mondani.

2-ör. Agyagos és tisztá homoktalaj a Temes, Bella-Réka és Néra völgyében.

3-ör. Mésztalaj a Duna- és Csernavölgyben, valamint az Almásban is Bosovits és Mocserits határában.

4-er. Marga talaj (Mergel) csekély kiterjedésben mindég a mésztalaj szomszédságában.

5-ször. Agyagtalaj, mely azonban itt semmi jelentőséggel nem bír.

A legmélyebb rétegű, televenydús az erdei fák növésének leginkább megfelelő, kellő talajnedvességgel bíró erdő talajt a Muntje Semenik hegycsoportban, a legrosszabb száraz, televénynélküli, gyakran köves erdőtalajt pedig, a Duna völgyébe lehajló hegylejtőkön találjuk.

Fanemek. Átmegegyek már most az előforduló fanemek leírásához, azok térarányát, és használatát is kimutatván.

A karánsebesi erdőhivatal területén tulajdonképen csak négy fanem fordul elő, mely nagyobb területű elegyetlen és elegyes állabokat alkot u. m. a bükk (*fagus sylvatica*), a kosántalan tölgy (*quercus robur*) és ennek válfajai, a jegenye-

fenyő (*abies pectinata*) és a lúczfenyő (*pinus picea*). Miután az erdőbecslés ugyan be van fejezve már, a becslési munkálatok azonban még tökéletesen nincsenek összeállítva, az említett fanemek térarányát csak hozzávetőleg állapíthatom meg. — Az eddig is rendelkezésemre álló adatok nyomán a fönti fanemek az összes erdőterületnek következő százalékaikat foglalják el u. m.:

a bükkfa	80 ⁰ / ₀
a jegenye- és lúczfenyő együtt	12 ⁰ / ₀
a kocsántalan tölgy és váfajai	8 ⁰ / ₀

A főfanemeken kívül, kisebb-nagyobb csoportokban és beszőrva még a következő fanemeket észlelhetni.

a) tūlevelűekből: a feketefenyőt (*pinus austriaca*), henyeenyőt (*pinus pumilio*), tiszafát (*taxus baccata*),

b) a lombfanemekből: a közönséges kőrifát (*fraxinus excelsior*), a virágos kőrifát (*fraxinus ornus*) juhar-jókori és fodor jávort (*acer pseudoplatanus*, *a. platanoides* és *a. campestre*). Szilfát (*Ulmus campestris*) gyertyánfát (*Carpinus betulus*) nagy és kis levelű hársfát (*tilia grandifolia*, és *t. parvifolia*) fehér nyírt (*betula alba*) lisztes barkóczát (*pyrus aria*) lisztes berekenye (*sorbus aria*) hamvas és fekete éger (*alnus incana*, *al. glutinosa*) rezgő nyár (*populus tremula*) rakotya fűz (*salix caprea*) diófa (*juglans regia*) török mogyoró (*coryllus colurna*) saj-megy (*prunus mahaleb*)

c) bokor és cserjenemekből: boróka (*juniperus communis*) közönséges mogyoró (*coryllus avellana*) korona jézsament (*Philadelphus coronarius*) vesszős fagyal (*ligustrum vulgare*) szalag bérese (*Clematis vitalba*) málna (*rubus ideus*) szeder (*rubus fruticosus*) fekete és veres áfonya (*vaccinium myrtillus*, *v. vitis idea*) csere galagonya, és egymagvu galagonya (*crategus oxyacantha* és *cr. monogynia*) kőkény (*prunus spinosa*) cserszömörce (*rhus coriaria*) orgonafa (*syringa vulgaris*).

A fanemekről bővebben emlékezem meg, míg az alárendelt fák és bokroknak csak azon nemeiről, melyek erdészeti és kereskedelmi szempontból némi jelentőséggel bírnak.

Bükkfa (*Fagus sylvatica*). Ezen fanem itt mindennemű talajon fordul elő, mely elegendő mélységgel bír. A legszebb bükkeseket azonban a többször említett „Muntje Semenik“ hegycsoportban, csillámpalából keletkezett homokos agyagtalajon találjuk.

A Duna mentét kivéve, hol kizárólagosan észak, északkeleti és északnyugoti hegylejtőkön látjuk, tenyészete egyébiránt kevésbé függ az éghajlati fekvéstől, mi egyrészt a helyrajzi viszonyokban, másrészt a tengerszin fölötti magasság és az esetelt klimatikus viszonyokban találja indokolását.

Kiterjedt bükkes állabokat találunk a völgyekben szintugy, mint 1.200—1.400 méternyi magasságban a tenger színe fölött, közvetlen a havasi legelők alatt, még pedig aránylag megfelelő növekvéssel. — Az északi szeleknek kitett legmagasabb csúcokat és a legszélsőbb erdőszéleket kivéve, közvetlen a havasok alatt még mindég állabokat észlelhetni 125—150 köbméter holdankénti tartalommal. Általában lehet mondani, hogy a bükkfa itt mindenütt diszlik tekintet nélkül a klímá- és talaj-nemekre, valamint a tengerszin fölötti nagyobb vagy kisebb emelkedettségre is.

A községekhez közelebb fekvő erdőrészek kivételével, melyek hozzávetőleg az összes erdőterület 30—35 százalékát teszik, az összes itt előforduló állabok őserdők jellegével bírnak, 150—220 éves átlag korrál.

Törzs elemzésnél rendszeren 40—50 üveggel látható évgyűrűket találunk, tanúságára annak, hogy a törzsek nagyobb része 40—50 esztendeig elnyomott állapotban sinlődött.

A magas átlagkor daczára a bükkesek csekélyebb részét mondhatni túlélteknek, de annyiban, a mennyiben sudar-

aszályban vagy egyéb betegségekben nem szenvedő törzset keveset találhatni.

A „Muntje Semenik“ hegycsoportban igen kiterjedt bükkes állabokat találhatni 250—315 köbméter fatartalommal 170—200 éves átlagkorban, helyenként azonban 390—440 köbméternyi fatömeget is észlelhetni, az átlagnövekvés azonban rendszeren csekély, még pedig azért, mert őserdönkénti keletkezésöknél fogva, hol a fiatal csemete csak számos évi sinlés után léphet a kidült vén fa helyébe, az itteni állabok rendszeren túlkorosak. — A jelenlegi valóságos átlagos növedék ritkán tesz többet 2.2 köbméternél rendszeren 1.3 és 1.9 m. közt ingadozik.

Tekintetbe véve a bükkfatenyészetre oly annyira megfelelő klimatikus talaj- és helyrajzi viszonyokat, kétséget nem szenved, hogy az átlagnövedék rendszeres vágás szerinti tarlasztás mellett lényegesen volna fokozható, s talán nem tévedek, ha a legmegfelelőbb termőhelyen elérhető maximumot 80—100 éves fordában, lehető tökéletes zárlatot föltéve, 2.5—3.1 köbméterre teszem.

Hogy a bükkfaállabok ezen a vidéken hajdanában nem voltak oly annyira elterjedve, mint mai nap arról a helyenként meglehetősen számban található fenyő és tölgyóriások tanuskodnak, melyek 250—400 éves korral és 0.95—1.8 méter mellmagasságban átmérővel bírnak. Ilyen tölgyóriásokat, még pedig nem ritkán, találhatni az ogradenai pagony említett Mrakonya nevű völgye hátsó részeiben, fenyőóriásokat mind a hét pagonyban szertesét.

Hogy a bükkfa az idők folyamában annyira erőt vehetett a többi fanemekén, ennek okát csakis az itteni erdőknék őserdönkénti fölujulásában kereshetem, hol a magától kidült vénfa helyébe ennek árnyalata alatt álló fiatal-fa lép; s minnekutána a bükk a leghosszabban tartó beárnyalást eltűrni s

mint számtalan példányon szemlélhetni 50 sőt 80 és 100 esztendeig is ezen állapotban képes eltengődni, miután ugy az elegyetlen, mint tölgy- és fenyőfával elegyes bükkös állabokban kevés kivétellel csakis bükkaljfát találunk, nagyon természetes, hogy ezen fanem a kidült tölgy- és fenyőket fölváltván, a becsesebb fanemeket mindinkább háttérbe szoritotta. — Elegyes állabokban tölgyfamagoneczokat soha, fenyőalfát pedig ritkán találunk. Utóbbi a beárnyékolást ugyan szintén hosszabb ideig eltűri, azonban elvész, ha a beárnyékolás 30—50 évnél tovább tart.

A bükkfa nagyban, tudvalévőleg csak tüzi és szénfának használható, szenet fogyasztó gyárak azonban egészen hiányozván, a helybeli tűzifafogyasztás igen csekély mérvű, kivitel meg épen nem lévén, a bükkfának értéke igen csekély, sőt nagy részben zérusra száll.

Az egyedüli tűzifa-eladás külföldre a Duna mentében fekvő erdőségekben mutatkozik, honnan évenként egynéhány ezer méter Adakaleh törökvárba és Turn Severin Oláh városba szállittatik, nagy mérveket azonban ezen külkereskedelem soha sem ölthet, mivel a szomszédos Szerb és Oláh-fejedelemségek magok is rengeteg erdővel rendelkeznek, és e vidéken található barnaszén és kőszén a tűzifát a külpiaczról lenyomni képes.

Az igen elterjedt itteni bükkeseket csak is akkor lehetne belterjesen kihasználni, ha vas, üveg vagy más tűzifát és faszénét fogyasztó ipar keletkeznék.

(Folyt. köv.)

Még egyszer a cserszömörzczéről.

Ámbár Tanos Pál ur e lapok VIII. füzetében kimutatta, hogy a cserszömörcze tenyésztése nálunk merőben fölösleges, sőt valóban hálátlan; még sem tekinthetem a kérdést eldöntöttnek, még pedig azon egyszerű oknál fogva

nem, mert bár állítja, de be nem bizonyította: a) hogy a csereszömörzczét ismeri; b) hogy az nálunk honos lenne.

Találomra és gondolomra valamely kérdést elintézni, köztudomás szerint, nem lehet; s bár a csereszömörzczének valamely rendkívüli nemzetgazdasági fontosságot és jövőt tulajdonítani nem akarok, mégis kötök hozzá, kopárainkat illetőleg, némi reményt; és bár mily csekély legyen e remény, bár mily kevés a fontosság, a tárgyilagos megvitatásra joga van.

Azért, mert valamely növényt ugyanazon célra használni lehet, mint a másikat; még abból nem következik, hogy mindkettő ugyanaz. Vagyis, mert a Tanos Pál ur által ismert szömörzczét a székesfehérvári tabakok ember emlékezet óta szattyánbőr cserzésre használják, még abból nem következik, hogy az rhus coriaria.*)

De én nem csak ezen oknál fogva nem érzem magamat Tanos Pál ur különben igen érdekes cikke által megnyugtatva; hanem azért sem, mert meglehetősen biztos adataim vannak arra nézve, hogy az ő csereszömörzczéje nem csereszömörcze, v. i. nem rhus coriaria, hanem rhus cotinus.

Okaim a következők:

Alig jelent meg Tanos ur cikke, egy dunántuli barátomtól levelet kaptam, melyben gyanuját fejezi ki a fölött, mintha Tanos ur nem tévedne a növény azonossága fölött. Később terjedelmesebb levelet kaptam ugyanonnét, mely lényegében a következőket tartalmazza.

„Tihanya utazásom alkalmával az ut mentében mindenütt buján láttam tenyészni a rhus cotinust, melyből egy ágacskát mellékelve küldök.**) A tihanyi apát ur, ki 1865. óta kezeli

*) Lásd H. Wagner „Illustrirte Deutsche Flora“, a sárga szömörcze használtatik festésre, török mód szerénti cserzésre, sárga selyemfényű fája pedig four-nának, héja ezelőtt orvosságnak (cortex Cotini.)

) Ezen ágacskát a t. szerkesztő urnak mellékelve küldöm, miből minden szakértő meggyőződhetik, hogy az rhus cotinus. J. N.*)

***) Részünkről is igazolhatjuk, hogy az.

Szerk.

a rend ottani birtokait, midőn az említett ágacsát asztalomon meglátta, azzal lepett meg, hogy e növény szedésének jogát ott bérbe adni szokták, s a tobakok azt cserzésre használják.

Kérdésemre, hogy más cserje cserzésre nem használtatik-e, tagadó választ kaptam.

Endréd környékén, melyre Tanos ur czikkét alapítá, szintén nagy mennyiségben találtam a rhus cotinust buján tenyészve, de rhus coriariának sehol se találtam, se hírét, se hamvát. Beszéltem az emberekkel, kik e növényt gyűjteni szokták, s midőn kértem, mely növényt szedik a tobakok számára, ismét és ismét csak rhus cotinust mutattak. “

Wagner Károly főerdőtanácsos ur a napokban vidékünkön megfordulván, mutattam neki a Dunántúlról kapott ágacsát, s ő is keszthelyi tanár-idejéből emlékezett, hogy a szóbanforgó vidéken gyakran és tömegesen látta a rhus cotinust.

Ezek elég és nyomós okok annak bizonyítására, hogy Tanos ur a rhus cotinust, rhus coriariának nézte, s tehát emezt nem ismeri.

Annál kevésbé indokoltak tehát expectorációi, s annál kevésbé menthető tévedése, mert a rh. coriariát és rh. cotinust egymással a legsekélyebb botanikai ismeretek mellett sem szabad összetéveszteni.

Hasonlitsuk össze e két növényfaj diagnózisát, s állítsom indokolva leend.

	Rhus cotinus	Rhus coriaria
Levél	{ egyszerű, viszás, to- jásdad, ép élű, hosz- szu nyelű,	{ páratlanul szárnyazott. Levél- kéi hosszas tojásdadok, tompák, tüske hegybe végződők, tompa fűrészfogakkal szegélyezett sat.
Virág	{ himnős, igen ágas, pongyola bugában.	{ himnős, tömött bugát képez s alig áll ki a levelek közül.

Rendkívül jellemzők a levelek, mert míg a cerszömörceé az eczetfához (rh. typhina), addig a sárga szömörceé, ha szabad e hasonlítással élni, a vadkörteéhez hasonlitanak.

Én e lapok IV. füzetében Wagner (Illustrirte Deutsche Flóra) után körülményesen leirtam a rh. coriariát és cikkem alatti jegyzetemben figyelmeztettem a rh. cotinusra, melynek leírását fővonásaiban szintén adtam és óvtam szaktársaimat az összetévesztéstől. Mindezek dacára Tanos Pál ur nem volt elég óvatos, s midőn hamarjában a kérdést megoldani akarta s nekem igen szép leczkét adni vélt, maga esett a kényszerülésbe, tanulni egy kis botanikát. S hogy a két növényt jövőre jól megkülönböztetni tudja, ha kívánja, szívesen küldök neki a tavasszal egy pár cerszömörce csemetét.

Azt sem ismerem el indoknak, hogy valamely használat nem ér semmit, mert most nem jövedelmez. Ez csak azt bizonyítja, hogy jelenleg nem tudják jövedelmezővé tenni.

Mielőtt cikkem bezárnám, bátor vagyok reflektálni e szóra: „kártékony növény, a sarjerdőüzemben kezelt évi vágásokban rohamosan terjedve és maga körül minden nemesebb csemetét elnyomva.“ Ha élünk, valamelyik jövő füzetben értekezni fogok a talajvéd növényekről (Bodenschutzholz), mert úgy veszem észre Tanos Pál urral sokan nem tudják megbecsülni a tölgyes alját borító cserje növényzetet. — N.-Károly, 1877. október-hó.

Illés Nándor.

A vaddisznó-állomány sikeres apasztásának ideje és módja.

Mint hogy a juniusi füzetben a vaddisznóállomány apasztásának szüksége egy indítvány kíséretében szőnyegre került, indítva érzem magamat, mint a vadászat régi és igazi barátja, a közjó érdekében az alábbiakat közölni.

A mi a vaddisznók károsításait és elejtésük nehézségeit illeti, mindezek, elég sajnós, mai nap már általános tapasztalatok. Azért Seide Gyula urral egyetérttek mindaddig, míg azok kipusztítására mérget nem ajánl, mert az ilyféle eljárások roppant költségek daczára, különösen nyáron, a mint kifejezi, „a vadászati tilalom ideje alatt“, fejtegetésre nem szoruló több rendbeli okoknál fogva, az óhajtott célhoz nem vezetnének, és mindamelllett a legnagyobb óvatosság feltétele mellett is nem egy szerencsétlenségnek válnának kutforrásaiává.

Ennek igazolására elég, ha azon társadalmi osztály mi-veltségi állapotára és sajátságos természetére utalok, a melynek tagjai az ilyen — noha csak hébekorba — kidőlt vadnak, a környezet tulajdonságainál fogva, rendszerint birtokába fognának jutni. Különben ehhez még sok szó férhet.

De mintogy inkább arról van szó, hogy — a közjó érdekében — általánosan kell tennünk valamit, úgy hiszem, nem fog visszariadni senki azon alább említendő csekély áldozatoktól, melyek kiválólag a jó akaratban sarkallanak.

Ezen szempontból kiindulván, van szerencsém a következőkben, a vadászat oly módját ismertetni és oly intézmények életbeléptetését indítványozni, a melyek noha egészen egyszerűek, illetőleg kevés fáradsággal járnak, mégis czélt-biztosítók.

Tekintettel arra, hogy a vaddisznók a vagyonbiztonság hátrányára az ország hegyesebb erdővidékein szaporodtak el leginkább, a tapasztalat által sokszor igazolt véleményem szerint ezen kártékony állatokat legtöbb sikerrel télen nyomozással — a mit minden vadásznak érteni és tudni kell — üldözhetjük. Az igaz, hogy ezt legkönnyebben fris havon eszközölhetnők, de biztosíthatok mindenkit arról, hogy ezen eseteken kívül is, a többi vadászati módokkal szemben, ezen

egyszerű eljárásnál legközelebbi azon czél, melynek eredménye gyümölcsöző.

A nyomozást erdészeti szolgálatban álló oly egyének által végeztetjük, a kik az erdőben gyakran megfordulnak, vagy itt tartózkodni kénytelenek.

Ilyenek az erdőőrök, csőszök, favágók, szénégetők stb. A vaddisznók megjelenését ilyenektől meghallván, a tartózkodási helyhez való érkezés után a vadászok lehetőleg szűk kört képeznek, állomásaikat *) csendesen elfoglalják, és ennek megtörténte után egy vagy két oly hajtó, a ki a pagonyt közelebről ismeri, s mindenkor kéznél van, favágó, szénégető stb.) a nyomot követve utnak indittatik oly czélből, hogy a vadat, csendben haladva, nyughelyéből kizavarja és a vadászok által képezett vonal felé terelje.

Ily módon a legkedvezőtlenebb esetben, a mint azt ez irányban tett sok évi vadászati tapasztalataim egybehangzóan igazolják, mindenkor legalább egy darab lövésre kerül.

Hogy azonban az imént vázolt vadászati mód gyakorlása által a vaddisznók garázda uralma általánosan fékezthessék, okvetlen a következő hivatalos intézkedésre lesz szükség :

A kincstári és magán uradalmak erdőigazgatóságai vagy erdőhivatalai útján, minden erdészeti külső szolgálatban álló altisztnek és munkásnak szigorú kötelességévé tétessék az, hogy szolgálata helyén a vaddisznók tartózkodási helyeit éber figyelemmel kísérje, és ha szűkebb körben azok létét kifürkészte volna, a mit télen elérni nem nehéz, azt haladéktalanul a közvetlen előljáró erdészeti tisztviselőnek, ha altiszt, vagy altisztnek, ha erdei munkás volt, adja tudtul.

*) A mit épen hegyes vidékeken legtöbbször már 3—4 egyénnel is el lehet érni, mely körülmény a vadászat ezen módjának azért, mert kedvezőtlenebb feltételek közlött is gyakorolható, általános érvényt kölcsönöz. Szerző.

Az erdész vagy erdővéd, a ki a helységből 3—4 puskást könnyen maga körül csoportosíthat, ennek tudomásvétele után tüstént utnak indulni köteles.

A mint elmaradását egyrésztől csak rendkívüli sürgős és minden esetben a felsőbb hivatalnak utólagosan bejelentendő, alapos okok menthetnék: ugy másrésztől esetről-esetre a felsőbb hivattal az ilyen rendü vadászatokon jelenlevők neveit, a vadászat gyakorlásának keltét és eredményét is közölni köteles volna.

Ezen intézkedés, mely magában véve sem az államkincstár, sem a vadászatra jogosultak érdekeit nem sérti, elég biztosítékot nyújthatna arra nézve, hogy ily vadászat ürügye alatt egyesek, mások terheltetésével másnemü, szenvedélyöknek inkább megfelelő vadászatot ne rendezhessenek.

Nézetem szerint, ha ezen rendszabály életbe lépne, akkor a vaddisznó-állomány apasztása, sőt egyes vidékeken végleges kiirtása rövid idő kérdése leend.

Hogy azonban ezen vagy hasonló intézkedések fogantatása által minden vidéken az óhajtott eredményekhez juthassunk, szükségünk van még a törvényhatóságok közbenjárására is.

Köztudomásu dolog ugyanis az, hogy sok községben csak egy — az erdész, erdővéd vagy más valaki — a vadászatra jogosult; ez pedig egymagában még a tárgyalt legegyszerűbb vadászati módot sem gyakorolhatja sikerrel.

A szomszéd helységbe vadászokért küldeni, vagy azokat meghívni s még ugyanazon napon vadászni is, rendszerint két egymást kizáró körülmény. Ha pedig a vadászatot más napra halasztjuk, akkor a célba vett eredményt, a vaddisznó csavargó természetét tekintvén, már csirájában hiúsítottuk meg.

Tekintettel ezen körülményekre, és tekintettel főleg azon általános tapasztalatra, hogy a vaddisznó féktelen uralma a

föld göröngyéhez kötött szegényebb népünk legvitá-
lisabb érdekeit száanalomra méltó módon sérti,
felkérendők lennének a törvényhatóságok útján honatyáink
annak kivitelére, miszerint engedessék meg, hogy ezen vadá-
szatokon vadászati jeggyel nem bíró egyének is részt vehes-
senek, ha az ebben való részvétre valamely fenn említett
hivatalos állásu vadászatra jogosult által szólit-
tatnak fel.

Hogy az 1876. évi XLIV. törvénycikk 5. §. mindeddig
nem orvosolta a bajt, azt a tények kirívóan lépten-nyomon
igazolják. És hogy, ha kellő intézkedés nem történik, jövőben
még tarthatlanabbá válik a helyzet, ennek elmondására a közjó
íránt való érdek és honfui kötelesség kényszerítenek,
feljogosít pedig azon körülmény, hogy az elmélet által óhaj-
tott eredményt a gyakorlati tapasztalat elérhetlenné bizo-
nyítá be, mert a vaddisznó jövőben is változatlan esavargó ter-
mészete, a törvény imént idézett pontjával kapcsolatban, ezen
vadászatoknak sürgősen megkivánt, rövid időközökben ismétlő
gyakorlását és gyors kivitelét meg nem engedheti. A mikor az
engedély a törvényhatóságoktól érkezik, hol vannak a vaddisz-
nók? Soha ott a hol láttuk, vagy azután kerestük, hanem
rendszerint a 3., 4., vagy 10-ik határban.

Sztkosza Ignác,

m. k. erdőakadémiai erdővéd és a selmeczi vadászegylet
vadász mestere.

Egyesületi közlemények.

*(Az Országos Erdészeti-Egyesület 1877. évi október-hó 11-kén
tartott választmányi ülésének jegyzőkönyve.)*

Jelen voltak: Tisza Lajos elnök ő nagymélt.; Wagner
Károly és báró Podmaniczky Géza alelnökök; Berze-

viczy Egyed, Hoffmann Sándor, Luczenbacher Pál, Székely Mihály, Tisza László választmányi tagok és Bedő Albert, egyleti titkár.

I. Elnök ő Nagyméltósága felhívására a titkár előterjeszti a pénztár állásáról szóló tudósítást, mely szerint az egyesület f. évi összes bevételei a mai napig 11.362 frtot, összes kiadásai pedig 4.279 frt 56 krt tettek, mihez képest a készpénz-készlet 7.082 frt 44 kr, melyből 6.700 frt az első hazai és az egyesült budapesti fővárosi takarékpénztáraknál van elhelyezve; a mult választmányi ülés óta pedig az összes bevételek tettek 2.221 frt 13 krt, míg a kiadások 1.271 frt 96 krt.

Örventetes tudomásul vétetik s egyuttal a mai ülésben elhelyeztetnek az egyleti pénztár kincsesfiókjába a következő értékpapírok :

Magyar földhitelintézeti záloglevél 100 frtos, 1 drb 100 frt.

A „Pesti Lloyd“-ház részletkötvénye 100 frt, 1 drb 100 frt, mindkettő a Deák Ferencz alapilványhoz tartozó; továbbá az alaptőkéhez tartozó 50 frtos erdélyi földterhementesítési kötvény 1 drb 50 frt.

II. Elnök ő Nagyméltósága jelenti a választmánynak, hogy az egyesület részéről a m. kir. arany-járadék kölcsönre az első alelnök ur véleményének meghallgatása mellett és együttesen a titkárral 10.000 frtot irt alá, miután az egylet pénzének ezen állami értékpapirba való elhelyezését, tekintettel annak előnyös és a jelzálogi biztosítékkal biró érték-papírokéhoz hasonló biztos kamatozására, czélszerűnek ismerte, miután pedig ez ügyben az idő sürgőssége miatt a választmány előleges felhatalmazása nem volt kikérhető, az intézkedést az egyleti alapszabályok 40. §-a alapján együttesen a titkárral

a közgyűlés jóváhagyásának reményében fogatosíthatónak tartotta, kijelenti azonban egyuttal a választmánynak, hogy ha ez bármi tekintetben nem tartaná helyesnek, hogy az egyesület pénze m. kir. arany-járadék papirokba helyeztessék, kész az aláírt összeget az egyesület helyett saját részére átvenni.

Az igazgató választmány elnök ő nmlga intézkedését osztatlan helyesléssel fogadván, egyhangu határozattal teszi magáévá azt, hogy az egyesület pénzből névértékű 10.000 frt — tizezer forint — m. k. arany-járadék papirokba fektetessék, s ez a folyó évi közgyűlés jóváhagyása alá a választmány nevében terjesztessék elő.

III. Az igazgató választmány a Budapesten megtartandó folyó évi rendes közgyűlés idejét deczember-hó 16-ik napjára délelőtt 10 órára tűzte ki, s a tárgysorozatba az alapszabályok 17 ik §-ában megjelölt tárgyakon kívül a következő két kérdést veszi fel :

a) milyen legyen az erdőőri szakképzés szervezete és mely helyek jelöltessenek e célra ki?

b) hol, illetőleg mely városokban tartassanak erdőőri szakvizsgák?

A gyűlés helyisége iránti kellő intézkedések megtételével az elnökség bizatik meg.

IV. A titkár jelenti, hogy a választmány megbízásának megfelelőleg azon alapítványi tőkék, melyek után a kamatok pontosan nem fizettetnek, az illető tagoknál kir. közjegyző útján felmondattak, s hogy ennek következtében némelyek fizettek, némelyek pedig részletenkénti törlesztésre készek, míg némelyek egyáltalában választ sem adtak.

Az igazgató választmány azokra nézve, kik kisebb részletekben kívánják tartozásaikat törleszteni, elfogadja, hogy ezen törlesztés havonkénti 5, illetőleg 10 frtos részletekben történjék, önként értetvén, hogy a havi fizetések be nem tar-

tása esetében a hátralékban lévő tőke és kamatok összege mint felmondott tartozás azonnal behajtandó, azokra nézve pedig, kik eddig nem fizettek és részletenkénti fizetést sem helyeztek kilátásba, határoztatik, hogy a követelés behajtás végett ügyvédnek adassék át.

V. A titkár jelentésére az igazgató választmány helyeslő és örvendetes tudomásul veszi, hogy dr. Haynald Lajos kalocsai érsek és egyleti alapító tag ő Nagyméltóságához idei augusztus hóban volt 25 éves főpapi ünnepélye alkalmából az elnökség részéről az egyesület nevében üdvözlő irat intéztetett, melyet a t. alapító tag ur az egyesület működését kiváló elismerésben részesítő válaszszal viszonzott.

VI. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium idei 18.874. számú iratával felkérvén az egyesületet, hogy a folyó évi erdészeti államvizsga írásbeli vizsgálatához a szükségelt három kérdést adja meg, az igazgató választmány a kérdések szerkesztésére Wagner alelnök urat kéri fel, ki a részéről javaslatba hozandó kérdéseket egyleti elnök ő Nagyméltóságának adja át, ki azokat az egyesület pecsétjével elzárt boríték alatt fogja a földmivelési ministeriumhoz felterjeszteni.

VII. Olvastatik a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi m. k. ministerium f. évi 18.258. számú leirata, melylyel felkéri az egyesületet, hogy az ez évben megtartandó erdőéri szakvizsgákhoz szükséges vizsgáló bizottságokat jelölje ki, s hogy a megállapított névsort a ministeriumhoz megerősítés szempontjából leendő felterjesztés végett az illető megyei főispánokkal közölje.

Az igazgató választmány a vizsgáló bizottságok tagjaiul a következő szakférfiakat jelöli ki :

Pozsony. Elnök : Hoffmann Sándor, cultusministeri titkár Budapesten ; vizsgáló biztosok : Ertl Gusztáv, kataszt.

erdőbecslő Pozsonyban és Akantisz Rezső, közalap. erdész Znio-Váralján; póttag: Vadászfy Jenő, közalap. erdész Mária-Családon.

Kassa. Elnök: Bikkal Nándor, m. k. erdőtanácsos M.-Szigethen; vizsgáló biztosok: Roxer Vilmos, kataszt. erdőbecslő-felügyelő és Haske Emil, városi erdőmester, mindkettő helyt Kassán; póttag: Kalmár Tivadar, m. k. erdőmester Szomolnokon.

Kolozsvárt. Elnök: Girsik János, m. kir. jószágigazgató Kolozsvárt; vizsgáló biztosok: Fikker Béla, m. k. erdőmester Szász-Sebesen és Rutska Tivadar, erdőtitkár Kolozsvárt; póttag: Schemmel Samu, m. k. erdőrendező Kolozsvárt.

Temesvárt. Elnök: Scheint Adolf, m. k. aligazgató Temesvárt; vizsgáló biztosok: Kremsner Nándor, m. kir. erdőmester Rékáson és Stanislaw Simon, m. kir. erdész Vadászerdön; póttag: Fehér Lajos, m. k. erdész Mosniczán.

Kaposvárt. Elnök: Ujházy Ede, közalap. erdőmester Pécsváradon; vizsgáló biztosok: Szabó Sándor, kataszt. erdőbecslő Pécsen és Riedl Ödön, uradalmi erdőmester Keszthelyen; póttag: Girtl János, káptalani főerdész Bakonyán.

Együttal kimondja a választmány, hogy az erdőéri szakvizsgálatok tárgyában kiadott szabályrendelet 3. §-a szellemének, valamint az ügy természetének nem felelne meg az, hogy az egyesület által javaslatba hozandó egyének névsora a főispánok által mintegy felülvizsgáltassék, minélfogva az egyesület részéről a földmívelési ministeriumhoz az előbbi értelemben indokolt felterjesztés teendő, jelen esetben pedig figyelemmel az idő előhaladottságára és kivételesen, a ministeriumnál javaslatba hozott bizottsági tagok nevei tudomás végett az illető megyei főispánokkal is másolatban közöltetni fognak.

VIII. Az igazgató választmány örömmel és elismeréssel fogadja a m. k. pénzügyminister ur f. évi 30.168. számú leiratát és az ezzel kapcsolatban és ugyanezen szám alatt a kataszteri erdőbecslési utasítás kiegészítése tárgyában kiadott körrendeletét. *)

IX. A fenyőszű ártalmas vagy ártalmatlan volta iránti véleményadásra Fekete, Székely és Bedő tagtársak személyeiben kiküldött bizottság jelentését a titkár a következőkben terjeszti elő : **)

Az igazgató választmány ezen véleményt egész terjedelmében a magáévá teszi, s a földmivelési-, ipar- és kereskedelmi ministerium által Reviczky Matejecz János ur felterjesztései alapján megküldött leiratokra mint válaszul szolgáló szakvéleményt felterjeszteni határozza.

X. Tudomásul vétetik, hogy Geisinger József, m. k. erdész és Csekonics János gróf alapítványi kötvényeik teljes befizetésére külön-külön 100 frt alapítványi tőkét fizettek be, továbbá, hogy alapítványaik törlesztésére Blaschek Ede kataszteri erdőbecslő 60 frtot, Früstök István, uradalmi erdész 20 frtot és Akantisz Rezső közalapítványi erdész 20 frtot befizettek.

XI. A mult választmányi ülés óta az egyesületbe való felvételre jelentkezett következő uj tagok vétetnek fel, s illetőleg a választmány által hazafiui elismeréssel fogadott következő uj alapítványok jelentetnek be :

1. alapítványi kötvények beszolgáltatása által alapító tagokká lettek : Szalay Sándor, fakereskedő 150 frttal, ajánlja Roller Adolf erdőmester; Helm Gyula, uradalmi főerdész 150 frttal, Neuberger Armin, fakereskedő 200 frttal, ajánlja a titkár; továbbá a következő évdijas tagok :

*) Lásd „Erdészeti Lapok“ f. évi X. füzet 592. lap.

**) E vélemény lapunk jelen füzetének első cikkét képezi.

A szerk.

Horváth Sándor központi fogalmazó erdőgyakornok 160 frttal; Kovács Géza, erdészeti tanársegéd 160 frttal és Früstök István, uradalmi erdőgondnok 160 frttal;

2. régibb alapítványait az alapszabályok értelmében kiegészítették Rezutsek Antal zirczi apát készpénzben 50 frttal és Hudák Lajos m. k. erdőgyakornok magánkötvényben 60 frttal;

3. évdíjas tagokká vétetnek fel: Rakusán Károly uradalmi főerdész; Szantner Gyula, uradalmi erdész; Novák Ferencz, uradalmi erdőmester; Csik Gyula, uradalmi erdész és Melts Vincze, katasteri erdőbecslő, ajánlja a titkár.

XII. Jelen jegyzőkönyv hitelesítésére Wagner Károly és Székely Mihály tagtársak kéretnek fel. — K. m. f.

Hitelesítésül:

Wagner Károly.

Székely Mihály.

Tisza Lajos, elnök.

Bedő Albert, titkár.

Vadászatok. *)

I.

A szép meleg nyári napokat, ködös őszi idő váltotta fel; sárgulnak a lombok. Csipős hideg szél zörgeti a fákat. Minden arra mutat, hogy a tél nemsokára beköszönt.

Mig e változás a fővárosi emberben nem idéz elő örömet, addig falun, vidékeken éppen csak azt várják, hogy a mezei munkák bevégeztével, egyedül csak Dianna istenszszonynak áldozhassanak. Még most csak imitt-amott szóll a fegyver, s a félénk nyul ijedve lapul meg az ugarban, nem is álmodja, hogy majd a későbbi körvadászatokon milyen nagy szerepe lesz.

*) Ezen rovatunknak minél érdekesebbé és változatosabbá tétele tekintetéből, fölkérjük tiszt. olvasóinkat, a vidékbeli vadászesemények szives közlésére. Szerk.

De majd erről később; lássuk, a legújabb események mik voltak? minő volt a lefolyt szarvasbögés, s az azokra tartott vadászatok, a hazai vadászsport e legnemesbbje?!

A dunántuli erdőségekben erősen szarvasoztak. De ujabban, csak Sümegh és Devecser vidékeiről kaptunk tudósítást. Itt terül el a gr. Esterházy és a gr. Erdődy-féle terjedelmes erdőség, melyek közé mintegy beékelve van a veszprémi püspökség szépen cultivált erdőbirtoka. Alig lehet hazánkban vadász, a ki ezeknek Sarvall, Istvánd és Urbér nevű vaddus részeit, — legalább csak hiréből ne ismerné. Mint szives tudósítónk írja, valóban meglepő látványt nyújthat az idegen utasnak az, hogy kocsijától alig 100—150 lépésnyi távokra 20—30 darabból álló falkákat gyakran láthat, melyek a kocsizörgésre egy darabig bámulnak és aztán ismét tovább legelnek. Itt a szarvas, főkép a gr. Esterházy-pagonyban, nagyon kimélve van, ez oka tulságos elszaporodásuknak. A rigyetés, mint nekünk írják, szeptember közepe táján vette kezdetét, és rendkívüli érdekességgel mintegy 4 hétig tartott. Sok bika jelentkezett a concertre, néhány azonban a reájuk tartott vadászatok és cserkészetekben beadta a kulcsot. Így, a szeptember-hóban tartott vadászatokon 4 drb nyársas ejtetett el, mindegyik egyetlen golyólövessel; ezek egyikét, szives tudósítónk Sz. A. m. k. postamester ur Szala-Apáthiból, egy remek lövéssel küldte a másvilágra, melyért, hogy a „meisterstuck“-ot el ne felejtse, meg is keresztelték, de nem szentelt vízzel, hanem mogyoró pálczával, s az örökké emlékezetes keresztelőn, mint nekünk írja: R a j m u n d nevet kapott.

Szerencsésebb volt egy ottani kerülő, ki ugyanott pár héttel ezelőtt — lesen — egy 18-ast és egy félszemre vak 10 ágas „k ü m m e r e r“-t *) (bánkódó) lőtt, s a kit mind-

*) „K ü m m e r e r“ — mint tudjuk — egy már korábban megszelzett szarvast jelent, mely természetes szokásától ezáltal eltér, azaz: kerül a társas életet, ma-

ezekért még fel sem avattak. A 18-as egy óriás példány volt mind súlyra, mind agancsra, melyhez hasonlót, ott a hazájában is igen ritkán láttak még az öreg vadászok is.

Hát ezek mégis csak kaptak szarvast, nem így azon uri vadász, ki az augusztusi vadászaton Sarvallban a szép 16-os bikát lelőtte. Ugyanis a mint fegyvere eldőrdült s a bika lerogyott, látva, hogy a vad még él, elkezdett kiabálni a kerülőért, hogy a szarvast szurja le, mert az folytonosan a hátán szánkázott; de az ólomlábu kerülő soká késett, s a derék szarvas minden erejét összeszedve, utoljára felugrott és elrohant. E komédia mintegy 20 perczig tartott, de a mallheur-ös vadász — mint nekünk írják — a szép agancsár eltávozta után lassu tempóban ott termő kerülővel, sehogy találta magát kárpótolva.

* * *

A felső-szilvágyi erdőségeiben, melyet néhány vadászatkedvelő tart bérben, október elsején tartatott az ezen évi első őzvadászat. A csak néhány tagból álló társaság, már 5 év óta birja e területet, mely a szombathelyi püspökség novai erdőbirtokának, az apáthi-i és irsai közbirtokosság s a hg Esterházy család összesen mintegy 40—50.000 hold erdőségeinek, ugyszólván kellő közepén, mintegy 1600 cath. holdon terül el. Szép fiatal vágásait, gazdagon termő rétek szelik át, s míg ezek, a nyári évszakban bőséges táplálékot adnak a békében élő vadnak, addig télben az erdőnek makktermő részei s a számtalan völgyek és mélyedések vadszedresei nyuj-

---

gában tartózkodik, b á n k ó d i k. Ha tehát a szarvas ezen állapotát, eredeti magyar szóval akarjuk jelezni, a b á n k ó d ó sokkal helyesebbnek és találóbbnak látszik erre a m e c s e v é s z ő-nél, melyet ujabban egynémelyek használnak, mert ezen utóbbiból még a legracticusabb vadászok közül is, csak kevés fogja tudni, hogy „kümmere“-rel van dolga, de a b á n k ó d ó szóból legalább következtet. Én azonban a vadász terminus-technicus-át, leghelyesebbnek véltem megtartani.

E. Gy.

tanak kellő táplálékot és a viharok ellen oltalmat. A fentemlített 5 év alatt e társaság vadászatain, mintegy 80 drb őzvad ejtetett el, s ez eredmény annál meglepőbb, minthogy itt és vidékein az őzvad, mesterségesen nem tenyésztetik. De azért a vadállomány épen nem fogyott, sőt a mint legujabb tudósításunkban olvassuk, növekedett. Az erdőségnek szép fekvése és hús forrásai, az átváltó őzet maradásra készítik; e mellett azonban a lelövéseknél is ügyelve van arra, hogy a vadászát gyönyöre károsan ne üzessék.

Résztvettek a fenti vadászaton L. J., L. J. és B. E. a vadászati jog bérlői; vendégek voltak, id. S. L. ügyvéd Z.-E.-ről és fia, K. J. földbirtokos, M. J. k. jegyző és ennek testvére, R. Zs. és R. L. földbirtokosok, továbbá az ottani vadász Sz. A. Három vágás lett meghajtva, mint mindig, ugy most is kopókkal, s ezek egyikében 8 drb őzvadat vertek fel a kutyák. A nap eredménye 3 drb őz vad volt, de néhányat elhibáztak; különösen, mint szives tudósítónk írja, L. J. ur fia a hibázás művészetében igen kitüntette magát.

A vadászatot az erdei ebéd és a tréfás megjegyzések özöne zárta be, mely után egy újabb rendezvous-ig bucsut vett egymástól a vadásztársaság.

* * *

A vas megyei vadászatokról ez ideig nem vettünk részletes tudósítást, noha a megye nyugati oldalán végig nyuló heglánczolat fenyvesei eddig már sok őzet adhattak a vadászport kedvelők fegyverei elé. E vidékben gr. Zsigray Fülöp, gr. Batthányi (Csákányból), a szt.-gotthardi szerzet, Egan ur Borostyánkőn, gr. Erdődy István stb. vadászterületei különös figyelmet érdemelnek. Ezek ugyan egymással közvetlen kapcsolatban nincsenek, de a mennyiben ezek mindannyia a stayerhoni alpesek kifutó heglánczolatán, s így Vas megye nyugati részén terül el, mint a megye azon részének legszebb

vadászterületeit, czélszerűnek tartottuk e helyen megemlíteni. Ez a vidék s ennek déli része, az u. n. Őrség az erdei szalonkák igazi tanyája. Csakhogy az egész nagy területen rendszeresen kezelt és lősorokkal felosztott pagony kevés van, s ez oka, hogy a kedves hosszucsőrűeket úgy tavaszi, mint őszi vándorlásaikban itt nem igen háborgatják. Az e vidékbeli községi erdőségekben, így különösen Őrségben a közbirtokosság egy-két tagja gyakorolja a vadászatot, régi módra, régi kápszlis puskával; a szalonkára löni, valami nagyon érdemesnek nem is tartja, az őzet meg csakugy lesben durrantja le. Azt hiszem vadászati törvényt, fegyveradót s más effélet ebben az áldott Őrségben alig ismernek; de törrel elfogni a nyulat, foglyot, erdei szalonkát, sőt magát a ravasz rókát is, ez az ő mesterségük, ezt értik, volt alkalmam fölöle személyesen is meggyőződni.

Vasmegye egyik legnagyobb nimródja S. K. ur, földbirtokos és országgyűlési képviselő szives volt bennünket tudósítani, hogy sároslaki, péterfai, szarvaskondi és bozsoki pagonyjaiban ezideig circa 10 drb őzet lőtt le; a vadászterület egy részét bérben bírja s ezeken az őzvadat tenyészteni szándékozván, ez oka az eddigi nem épen nagy eredménynek. Mint nekünk írja nyul szépen van, de annál kevesebb a fogolyvad.

Ugyancsak S. K. ur írja nekünk, hogy a péterfai s e melletti pagonyjaiban tartott őzadászatok egyikén október elején 3 drb erdei szalonkát találtak, s ezek egyikét aggatékra is tette, ugyanez időtájt Vasmegyében a halogyi erdőben is 3 drb hosszucsőrűt találtak, s ezek egyike szintén aggatékra került.

* * *

Az őszi beköszöntésével s a hideg napokkal, a fogolyra vadászás már-már veszteni kezd érdekességével, e helyett

előtérbe lép a nyulvadászat, a hecz és hajrá! De a vizivadászat is szünetel, a szárnyasok óvatosabbak most mint a meleg napokon, s a vadász is sokat vesztett a passióból, mióta a víz hideg lett.

Az Apraj melletti vizekben K. G. ministeri hivatalnok ur e hó 14-ike körül kísérlett még egy próbát; tisztán csak vadludakra indult, melyek a lesre iszonyu foltokban jelentkeztek; de azok nagy számában a szenvedélyes vadász csak lőtávolon kívül gyönyörködhetett. Szt.-Hubert azonban megsegíti az arra érdemes hívőjét, s így lőn, hogy vadászunk is, mire hazafelé vette utját 6 ludat kellett czipelnie; de ezek egynémelyikének elejtését — a nagy távolság miatt — Dianna istenasszony kiváló kegyeinek tulajdonítja.

A hasznos vadakról, talán ezuttal elég volt ennyit elmondanunk, miért is befejezésül szóljunk még valamit a vadakról.

* * *

A munkács-beregh-szt.-miklósi erdőségeekben, novemberhóban medvékre tartanak vadászatokat; mint előre sejteni lehet, néhány maczkó be fogja adni bundáját; a nyomok igen sürűek s ebből hiszik, hogy ott mostan több medve család ütötte föl állandó tanyáját.

* * *

Másutt már vadásztak is, vagy lestek medvére, kisebb-nagyobb szerencsével. Ez évben, illetőleg az új vadászévben hazánkban már mintegy 12 drb medve elejtését tudatták. Ujabban az ungvári erdőkben gr. T. lőtt egy derék két évest. Vaddisznókra is vadásztak kisebb-nagyobb szerencsével. De ezek, valamint a maczkók elleni hadjárat ideje még hátra lévén, többet és részletesebben majd későbbi tudósításunk fog hozni.

Egerváry Gyula.

II.

Munkács, okt. 8. 1877.

Mig az áldott keleten a nekivadult emberek fegyveres kézzel egymásra törnek s véres tusákban egymást rakásra öldösik, addig a béke malasztját élvező hazánk téerein a férfias időtöltés egyik lovagias szép neme, a vadászat gyönyörködteti azokat, kik szent Hubertnek hivei. Így Beregmegye felső részén is, a Munkáctól Galiczia határáig, az ugynevezett Beszkidekig, a huklivai és solyvai havasokig kilencz mértföldnyi hosszú vonalon elnyúló erdőterületen, a gróf Schönborn Buckheim Ervin ur birtokához, s a munkácsi és szent-miklósi hitbizományi uradalmakhoz tartozó ősrenetegekben is tartattak közelebb szép eredményü vadászatok, melyek tüzetesebb ismertetésre méltók.

Mint évenként rendszeren, úgy az idén is távol vidékekről gyültek össze Munkácsra a grófi kastélyban a vadászat kedvelők, kik innen kirándulást tettek a számukra előre kijelölt helyekre, párosával foglalván el a rengetegek egy-egy völgyét vagy bércze táját.

A megjelent vendégek díszes névsora ez : herczeg Hohenlohe, Ő Felsége főudvarmestere, gróf Vilczek János, a híres utazó és tudománykedvelő, Hoyos József, Trautmannsdorf Ferdinánd, Chorinszky Viktor, Hardegg Miksa, Pálffy József és Eszterházy Mihály grófok. A vadászat hímszarvasokra hívásra történt s kezdetét vévén szeptember 14-én, mikor gróf Schönborn az első szarvast lötte, tartott október 1-ig, mikor gr. Hoyos lőtt utoljára egyet. Ez idő alatt lőtt gróf Schönborn 9, Hohenlohe herczeg 1, Hoyos 7, Trautmannsdorf 4, Chorinsky 4, Wilczek 3, Hardegg 2, Pálffy 1 és Eszterházy szintén 1, s így összesen 32 szarvast. Ezek összes súlya volt a zsigereken és levágott agancsokon kívül 6881 kilogramm s

igy esik átlag egy-egy szarvasra $215\frac{1}{32}$ kilogram. Az agancsokat illetőleg, az elejtett 32 szarvas közül volt 2 drb 18, 4 drb 16, 10 drb 14, 10 drb 12, 4 drb 10 és 2 drb 8-as agancsu. Nevezetes, hogy a test súlya nem mindig felelt meg az agancsok nagyságának, mert például, míg a 18 ágasok egyike csak 230 kilogrammot nyomott, addig hasonló társa 270, egy tizennégy agancsu pedig 282 kilogrammu volt; a tizenhatosok darabja 200—250, a tizennégyeseké 210—282, a tizenkettesekké 144—237, a tizeseké 170—200 s a nyolczasaké 135—175 kilogram közt változott, úgy, hogy az idén a legkisebb súlyu 135 s a legnagyobb 282 kilogram volt. Azonban általán észleltetett, hogy az idén elejtett szarvasok sokkal soványabbak voltak, mint a tavaly lőttek, mi talán az időjárásnak tulajdonítható.

Tizennyolczast lőtt gr. Schönborn és Trautmannsdorf, tizenhatost Hardegg s Chorinszky, míg a többiek kisebbekkel érték be; Hohenlohe herczeg csupán egy tizenkettőt ejtven el.

Hogy a szerencsés vadászok az általok lőtt vad diszét, az agancsokat, diadal jeléül és a vadászat emlékeül többnyire megtartják, felesleges mondanom, mi rájok nézve annál érdekesebb, mert az őserdők roppant rengetegeiben felkutatni és elejteni, a természet vad honában szabadon felnőtt szarvast sokkal nehezebb és fárasztóbb, mint azt, melyet vadaskertekben, ugyszólván, kézből étetnek.

A vadászat alkalmával gróf Schönborn Ervin, a szenvedélyes vadász, elejtett még egy gyönyörű fekete fényes bundájú és 124 kilogram súlyu medvét is, valamint egy 79 kilogram súlyu fiatal vadkant is, mely utóbbiak szép számban tanyáznak itt, mogyorón, bükkmakkon s egyéb erdei gyümölcsön kényelmesen élődve.

Lehoczky Tivadar.

Meghívó az Országos Erdészeti-Egyesület folyó évi rendes közgyűlésére.

Az Országos Erdészeti Egyesület f. évi december-hó 16-án délelőtt 10 órakor Budapesten rendes közgyűlést tart, melynek tárgyai következők :

1. Jelentés az utolsó közgyűlés óta történt egyleti ügyvezetéséről;

2. számadás vizsgálat és a jövő évi költségvetés megállapítása;

3. a tárgyalásra kitűzött következő szakkérdések :

a) milyen legyen az erdőőri szakképzés szervezete és mely helyek jelöltesenek e célra ki?

b) hol, illetőleg mely városokban tartassanak erdőőri szakvizsgák?

4. az egyesületi igazgatóság kiegészítése, illetőleg hat választmányi tag megválasztása.

A közgyűlés tanácskozása alá tartoznak továbbá az alapszabályok 17. §-ában foglalt és előbb meg nem jelölt tárgyak.

Az Országos Erdészeti-Egyesület összes tagjait, valamint a hazai erdőgazdaság iránt érdeklődő ügybarátokat is tisztelettel felkérem, hogy az egyesület ezen közgyűlésén minél számosabban megjelenni s becses közreműködésökkel az okszerű erdőgazdaság terjesztésére irányzott társulati munkásságunkat támogatni sziveskedjenek. — Budapest, 1877. október-hó 30.

Tisza Lajos, elnök.

A f a p i a c z r ó l.

November-hó 4-én.

Fapiacunk helyzete ma is oly viszonyok közt áll, mint legutóbbi két tudósításunkban jeleztük volt. A fegyveres há-

boru, a francia köztársasági küzdelmek, a német fakereskedők és erdőbirtokosok egymást erélyes versenyre serkentő törekvése, s az európai általános pénzviszonyok eredményezték a nagyeladások körében már augusztus végével beállott fordulatot, s ez által már a jövő tavaszig ugyyszólva adva is lett a helyzet. Kivételt a kereslet szokatlanabb élénkségére és a jó árakra nézve csupán azon keleti vásárvonalak, hozzánk közelebb főleg Gácshon, képeznek, hol az anyagokat a muszka hadak részére jó áron lehet eladni, míg a reánk nézve fontosabb aldunai szállítás az ada-kalé-i török erőd éber vigyázata mellett most meggátolva, de a mely vonalon át a háboru óhajtott megszüntével annál fokozottabb mérvű keresletre számíthatnak anyagaink, s talán épen ebből fog kifejlődni aldunai fakereskedésünk azon terjedelmesebb mérve, melynek szükségszerű elérésére e lapokban, már évekkal előbb is, többször utaltunk.

A kiskereskedés belföldi forgalma a fenyő és tűzifánál a szárazabb őszi időjárásnak megfelelően, áraival együtt eléggé kielégítő. A tölgyfa anyagok iránti érdekeltség, mely a dongaanyagok keresettségvel kapcsolatban áll, nem javult, noha részben még az is remélhető volt, hogy francia köztársasági választások befejezte után, az ottani kereskedők, kiknek különben nem épen alárendelt mértékben kell gondot fordítani a körükben élő és rendellenességre könnyebben tántorítható munkások hangulatára, látva a viszonyok békés és szilárdabb alakulását, s a kedvezőtlennek nem mondható bortermés által is serkentve, még némi vásárokba bocsátkoznak, ez azonban kimaradt, vagy figyelmet alig érdemlő arányban történik, a mi különben az idő előhaladottságában is megfejtését leli, mert az erdei munkások megszerzése és munkába állítása már nehezebb.

A terjedelmesebb tölgyfa eladásokra még történnek több helyt kísérletek, de az idő nézetünk szerint már nem igen

van helyesen megválasztva, kivéve ott, hol csak helyi fogyasztókra számítanak, vagy csupán vasuti-talpfák készítésére alkalmas anyag eladásáról van szó.

A tölgyfa eladások köréből meg kell emlékeznünk a horvát határőri beruházási alap erdeiből eszközölt eladásról, melynek ajánlati tárgyalása Zágrábban október 16-án volt, de a mely kielégítő eredményre nem vezetett, miután a 11. részletben eladásra bocsátott 842 kat. holdnyi erdőterületből csupán egy 124 holdas részlet kelt el, melyért a 114.000 frt becstár ellenében Schmitt és társa strassburgi cég 115.000 forintot adott; nevezetes eladás történt továbbá a herceggrímás esztergommegeyi tölgyfaerdeiből, melynek épület és műszerfára alkalmas összes fakészletét a Neumann és Hirsch budapesti cég köblábanként 12 krért vette meg; a bácskai kincstári erdőben történt árverésnél pedig a tölgy épület és műszerfáért köbméterenként tövön 3.₇₅ egész 5.₆₂ frt lett ajánlva.

Egyes piacokról a következő ártételeket közölhetjük :

Budapesten. Egy méter cserhasábf	. . . . .	5. ₄ —5. ₆	frt.
Egy méter bükkhasábf	. . . . .	4. ₅ —4. ₈	„
„ „ tölgyhasábf	. . . . .	4. ₀ —4. ₆	„
Egy köbméter gömbölyü tölgy épületfa	. . . . .	10—16	„
„ „ fűrészelt „ „	. . . . .	30—40	„
„ „ gömbölyü fenyő épületfa	. . . . .	6—7	„
„ „ fűrészelt fenyő épületfa	. . . . .	12—15	„
„ „ első osztályu lúczfenyődeszka	. . . . .	18—22	„
Egy métermázsa tölgykéreg	. . . . .	4. ₅ —5	„
„ „ lúczkéreg	. . . . .	4—4. ₈	„
Komáromban. 100 drb 2. ₄ cm. v., 29 cm.			
sz. és 5 m. h. lúczfenyődeszka tutajjal együtt	. . . . .	84—85	„
100 drb 2. ₄ cm. v., 29 cm. sz. és 5 m. h.			
jegenyefenyődeszka tutajjal együtt	. . . . .	72—74	„
1000 drb fenyőszindely (7 cm. sz., 47 cm. h.)	. . . . .	7. ₃ —7. ₄	frt.
Egy köbm. fenyő épületfa vastagság szerint	. . . . .	5. ₆ —8	„

Egy métermázsa tört lúczkéreg tutaj nélkül	5. ₉ —6. ₃	frt.
Egy méter cserhasábfa	4.	75 "
" " bükkhasábfa	4.	25 "
" " tölgyhasábfa	4.	0 "

Temesvárt. Egy méter gyertyán, bükk, kő-

ris vagy csertölgy hasábfa	2.	70 "
Egy méter tölgyhasábfa	2.	25 "
Egy köbméter gömbölyü tölgy épületfa	7. ₉ —10	"
" " fűrészelt " "	15—20	"
" " gömbölyü fenyő " "	15—18	"
" " fűrészelt " "	18—23	"
" négyzögméter parquette	1. ₅ —2	"
1000 drb fenyőzsindely	8—10	"

Nagy-Kanizsán. Bükk és gyertyán hasábfa

I-ső oszt. bécsi fa a vasutnál méterenként	4	"
Cserhasábfa a piacon méterenként	3	"
Bükk és gyertyán hasábfa a piacon II. oszt.	3	"
Tölgy hasábfa a piacon	2	frt 50 kr.
Kevert dorongfa a piacon	2	frt 50 kr.
Kevert selejtesfa a piacon	2	frt 25 kr.
Vasuti tölgytálpfa a vasutnál darabja	1	frt 45 kr.

Nyir-Egyházán. Egy méter nem usztatott

bükk hasábfa	3. ₁ —3. ₂₅	frt.
------------------------	-----------------------------------	------

Szegeden. Egy m. bükk vagy cser hasábfa . . . . .

Egy m. fenyő hasábfa	1. ₅	"
--------------------------------	-----------------	---

Egy köbméter fűrészelt lúcz- vagy jegenye

fenyő épületfa	15. ₃	"
--------------------------	------------------	---

Egy köbm. lúcz- vagy jegenyefenyő deszka	17. ₂ —21	"
--	----------------------	---

Egy hektoliter kemény faszén	85	kr.
--	----	-----

Soborsinban. Egy köbméter gömbölyü lúcz-

fenyő szálfa	6. ₂	frt.
------------------------	-----------------	------

Egy köbméter lúczfenyő fűrészáru	15—16	"
--	-------	---

Eszéken. Egy hektol. kocsános tölgymakk . 3.₅—3.₈ frt.

Igérletünkhöz képest lapunk jelen füzetében közölnünk kellene azon tőzsdei szabályokat, melyek a budapesti tőzsde által a tölgy és lúczkéreg kereskedelmi kezelésére megállapítottak és a „P. Lloyd“-ban közöltettek volt, a tőzsde azonban időközben némi módosítások felvételel ismervén szükségesnek, már csak jövő füzetünkben közölhetjük a minden részről élénken várt szabályzatot. Megemlítjük még, hogy az Országos Erdészeti Egyesület kezdeményezése alapján Budapesten életbeléptetendő kéregvásárok elsejének megtartása a tőzsdei bizottságban történt megállapodás szerint 1879. évi február hóban leend.

Bedő Albert.

Sürgős figyelmeztetés.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjainak névsora kapcsolatban a t. tagok tartozásainak és az ez évben teljesített fizetéseknek kimutatásával az Erdészeti Lapok ez évi utolsó füzetével kiadandó levén, tisztelettel felkéretnek azon alapító és évdíjas tagok, kik a folyó 1877. évre esedékes alapítványi kamatot, tagsági és lap-díjt még eddig nem fizették be, sziveskedjenek ebbeli tartozásukat jövő december hó 5-ig postautalvány útján anyival inkább befizetni, mert különben mint egyleti adóssággal terhelt hátralékosok jelennek meg a névkimutatásban.

Egyuttal felkéretnek az egyesület azon t. tagjai, kik a f. évi decemberhó 16-án Budapesten megtartandó rendes közgyűlésen résztvenni kívánnak, sziveskedjenek ebbeli szándékukat lehető mielőbb a titkári hivatal tudomására hozni, hogy a vasúti utazásnál árkedvezményt adó tagsági igazoló-jegyek részökre kellő időre megküldhetők legyenek.

Budapest, 1877. november 1-én.

Az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatala.

Különfélék.

A nagyváradi görögkatholikus püspökség erdősege miatt, a mint értesülünk, nagy per támadt Olteanu püspök és Tóth Jenő birtokos, sőt némileg a vallás- és közoktatásügyi ministerium közt. Az eset következőleg áll: Mult évi május havában Olteanu püspök és Tóth Jenő urak szerződést kötöttek, melynek értelmében Tóth ur a belényesi görögkatholikus alapítványi birtok fenyőerdeinek 10 évre való kizsákmányolását elvállalta, még pedig azon kikötéssel, hogy legalább 800.000 köblábat köteles átvenni évenként, vagyis 8 millió köblábat 10 év alatt, köblábat 4 krral számítva, tehát 32.000 frtot fizetve évenként, három havi előlegesen fizetendő részletek mellett. Olteanu püspök jogainak korlátoltságánál fogva csak három évre kötötte meg a szerződést, kezeskedvén azonban saját részéről, hogy a többi 7 évre a vallás- és közoktatásügyi ministeriumnak jóváhagyását kieszközli. E 10 évi szerződésnél fogva Tóth ur tetemes beruházásokat tett, gőz- és vízi fűrészmalmot stb. építve 94.000 frt erejéig, azon czélból, hogy a fakezelést azon nagy mérvben vihesse, melyet a fának szerződés szerű minimal mennyisége és a szerződésnek hosszú tartama kívántak. Mult év augusztus havában a kérdésben levő erdőknek beható vizsgálata azonban azt deríté ki, hogy ezen erdők devastáltattak és minden terv nélkül vágattak ki olyannyira, hogy a kikötött évi minimalis mennyiséget meg nem adhatják. Ezen körülmény a ministerium tudomására jutván, azt eredményezte, hogy a szerződésnek a többi 7 esztendőre való helybenhagyása megtagadtatott. Tóth ur eddig az Olteanu püspök által három évre ratificált szerződést pontosan teljesítvén, már 12 negyedévi részletet, összesen 96.000 frtot fizetett; a püspök ur azonban a ministeriummal szemben is a szerződésnek tíz évre való megtartá-

sát, és így a 3 éven túl is a részletek további fizetését követeli, a Tóth-féle beruházások nemkülönböztetve lefoglalásának terhe alatt. Tóth ur, valamint ennek mostoha atyja Sepper János ismert bécsi építési vállalkozó és mérnök, mint a szerződés jótállója, a püspök ellen már most kártérítési pert indítanak.

(„Ellenőr“ f. é. 427. sz.)

A gödöllői szarvasvadászatokon, mint tudósítónk írja, összesen 63 szarvast ejtettek, melyből Ő Felsége a király 8-at lőtt. Koronaherczeg Ő Fensége a szt.-királyi erdőkben ismét lőtt egy kőszáli sast.

Tűzkár. A herczeg Schwarzenberg-féle podoli gőzfürész Prága mellett, mely Löwy és Winterbergnek volt bérbeadva, múlt hó 21-én éjjel melléképületeivel együtt leégett. A kár az elpusztult nagy mennyiségű deszka és anyagkészlettel együtt, mint a „N. Fr. Pr.“-nek írják, igen tetemes.

Az Országos Erdészeti-Egyesület által az erdészeti magyar irodalom céljaira létesített DEÁK FERENCZ alapítvány számára tett önkéntes adományok.

Podhrágyi Popper Lipót, földbirtokos	100	frt.
Neuberger Armin, fakereskedő	5	„
Gaál Iлона urhölgy	2	„
Scherffel Samu, nyug. m. k. főerdőtanácsos	5	„
Tavi Ferencz	1	„
Kürthy Géza, m. kir. erdész	2	„
Moncsilov Dávid, m. kir. erdővéd	1	„
Haasz József, kir. mérnök	1	„
Piukovich Ödön, kir. járásbíró	1	„
Szabó Mihály, kir. járásbíró	1	„
Dr. Kresztics György, járási orvos	1	„

Molitor Ágoston, m. k. erdőbecslő felügyelő .	3	frt.
Bálovits Pál, ispán	1	"
Vlkolinszky Jenő, erdőakad. hallgató	1	"
Molnár János, tisztartó	1	"
Girtl Ádám, főerdész	2	"
Girtl Vincze, erdőakadémiai hallgató	1	"
Swoboda Manó, erdész	1	"
Hillebrand Mátyás, erdész	1	"
Dákó József, erdész	1	"
Gyenes István, erdész	1	"
Gundi Mihály, esperes és plébános	1	"
Szépe József, tanító	1	"
Stengel Dániel, erdőmester	2	"
Binder Vilmos, főerdész	5	"
Akantisz Rezső, m. k. közalap. erdész	3	"
Német Gyula, erdőakadémiai hallgató	1	"
Zniói k. közalap. erdővédi személyzet	3	"
Schuler Armin, fakereskedő	2	"
Lövinger Armin, fakereskedő	2	"
Trosztler Vilmos, fakereskedő	2	"
Kremsner János, m. k. erdőmester	10	"
Halácsy Kálmán, erdész	5	"
Otter Albert, m. k. pénztárnok	1	"
Pulvermacher Gusztáv, m. kir. főerdész	1	"
Tauber Manó, fakereskedő	1	"
Stanislaw Simon, m. kir. erdész	2	"
Fejér Lajos, m. kir. erdész	1	"
Michel József, m. kir. erdész	1	"
Jambrich János, m. kir. erdész	1	"
Baranyai Gáspár, földbirtokos	5	"
Gräszmann János, főerdész	1	"
Eck Ferencz, erdőmester	2	"

Kis András, erdész	1	frt.
Bághy József	2	"
Gavallér György, irnok	2	"
Beke József, jegyző	1	"
Molenda Rudolf, földbirtokos	1	"
Szendy Pál, postamester	0.2	"
Meleg Károly, plébános	1	"
Hoffmann N. J.	1	"
N. N.	2	"
Ifj. Gaál Sándor	2	"
Hemmen János	1	"
Gruber Gyula	1	"
Kiszticz János	2	"
Braun Béni	2	"
Bheár Frigyes és társa	1	"
Kocsy János, m. k. katast, erdőbecslő	1	"
Ujlaki István, közb. erdész	2	"
Patal Jenő, főerdész	2	"
Ditmayer J. alerdész	1	"
Kabina János, m. k. katast. erdőbecslő	2	"
Riedl Ödön, erdőmester	2	"
Kallina Károly, m. k. erdőmester	3	"
Szőcs Miklós, m. k. erdőgyakornok	1	"
Haberzettl Károly, erdész	2	"
Huber Béla, főerdész	2	"
Bernard József, erdész	3	"
Krause Géza, m. k. erdész	2	"
Kostyál György, m. k. erdész	2	"
Sistarovetzi pagony erdővédi személyzete	3.4	"
Seide Gyula, m. k. katast. erdőbecslő	2	"
Lázár Ernő, ügvédjelölt	0.5	"
Taferner István, m. k. erdőgyakornok	1	"

Likker Károly, ellenőr	0.5	frt.
Popovits Parthén, fakereskedő	1	„
Rózsa József	0.3	„
Klauber D.	0.3	„
Fehér Endre	1	„
Frits Béla, m. kir. erdész	1	„
Fliegl Nándor m. k. erdész	1	„
Peska József, erdőmester	1	„
Blau Adolf, fakereskedő	1	„
Faragó István, intéző	1	„
Tausig Adolf, fakereskedő	1	„
Haasz Adolf, kéregkereskedő	50	„

A VIII., IX. és X. füzetekben közölt adomámányok-
kal együtt eddig befolyt készpénzben összesen . 553 frt 20 kr.
Magyar földhitelintézeti záloglevélben . 100 frt.
A „Pesti-Lloyd“ részlet kötvényében . 100 frt.

Az Országos Erdészeti-Egyesület pénztáránál teljesített befizetések.

(1877. október-hóban.)

Néhai Marczibányi Antal örökösei 5 frt; Lehmann János, m. k. közalap. erdőbecslő segéd 8 frt; Taferner István, m. k. erdőgyakornok 8 frt; Huzly Károly, prépost 5 frt; Beszterczebánya sz. k. városa 8 frt; Hideghéthi Antal, földbirtokos 15 frt; Kovacsik Mihály, erdőmester 8 frt; Ágotha Alajos, m. k. pénzügyministeri számtiszt 2 frt; Kasztner Nándor, m. k. erdőmester 3 frt; báró Lipthay Béla, földbirtokos 5 frt; Marczelly Gusztáv, m. k. faraktárgondnok 8 frt; Lőcse sz. k. város 5 frt; báró Prandau Gusztáv, földbirtokos 10 frt; Simenszky Kálmán, m. k. közalap. erdőmester 8 frt; Kuntzl Antal,

m. k. közalap. erdész 5 frt; Halbauer István, m. k. erdőgyakornok 8 frt; Makucz Rezső, m. k. erdész 5 frt; Tóth Jenő, fakereskedő 5 frt; Petykó József, m. kir. katasteri erdőbecslő 8 frt; Aranyi M. fakereskedő 24 kr; Tomcsányi Gusztáv, m. k. erdőgyakornok 8 frt; b. Wenkheim László, földbirtokos 5 frt; Oszterlamm Ármin, m. k. erdőrendező 8 frt; Gombossy János, m. k. osztálytanácsos 10 frt; Kobera Károly, pagonyerdész 8 frt; Rajzinger Antal, urad. erdész 8 frt; Cornidesz György, m. k. erdész 8 frt; özv. Szontágh Tivadarné 5 frt; Zuskin Mihály, m. k. erdész 1 frt; Maltsek Gusztáv, m. k. jószágigazgató 16 frt; Ivacs kovics Prokop, pátriárcha 10 frt; papi Balogh Péter, titkár 10 frt; Lechner Gabor, m. k. erdőmester 8 frt; ifj. Városov Károly földbirtokos 7 frt 50 kr; gróf Pálffy Mór, földbirtokos 5 frt; néhai gr. Pálffy József örökösei 10 frt; Bielek István, m. kir. főerdész 8 frt; Früstök István, urad. erdőgondnok 20 frt; gróf Nádasdy Ferencz, földbirtokos 5 frt; Pellion Lajos, m. kir. erdőgyakornok 5 frt; Schobel Károly, m. kir. erdész 5 frt; Prugberger József, m. k. minist. tanácsos 8 frt; Krause Géza, magy. kir. erdész 8 frt; Zilah szab. kir. város 10 frt; Bachó János m. kir. erdőgyakornok 5 frt; Akantisz Rezső, m. kir. közalap. erdész 20 frt; Tisza László, földbirtokos 8 frt; báró Nopcsa Ferencz 5 frt; gróf Chotecz Rezső, földbirtokos 5 frt; Bencze János, megyei erdész 6 frt; Temesvár sz. kir. város 5 frt; báró Bornemissza János, földbirtokos 5 frt; Heiszler Antal 8 frt; Wágner Ágoston, érseki erdőmester 138 frt; gróf Festetich Pál, földbirtokos 10 frt; gróf Boleza István, földbirtokos 10 frt; Adriányi Arnold, m. k. erdőbecslő-felügyelő 7 frt; Zilahy könyvkereskedő 9 frt; Levitzky Albert, m. kir. erdőgyakornok 8 frt; Piller Sándor, földbirtokos 8 frt; Grómon Dezső főispán 10 frt; Landerer Artur, közalap. erdész 8 frt; Kovács Géza, tanársegéd 8 frt; Baumann Antal, gépész 8 frt; Jarinay Vilmos, m. k. főerdész 23 frt; Friedmann Ignác, nagybérelő 8 frt; Kuar Lajos, kincstári tiszt 4 frt; Kalmár Tivadar, m. k. erdőmester 8 frt.

Hirdetmény-melléklet az „Erdészeti Lapok“ 1877. évi XI. füzetéhez.

 Az „Erdészeti Lapok“ mellett mérsékelt közlési díjért a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Dijszabályzat. Az első negyven (40) sorért soronként negyven (40) krajczár, az erre következő husz (20) sorért, illetőleg a 41 egész 60-ik sorig, soronként harmincz (30) krajczár, míg a 60-ik soron felül következő minden sorért egyenként husz (20) krajczár számíttatik.

Táblázatok nyomdai szabály szerint kétszeres árral számíttatnak.

~~~~~

Lefaucheux Doppelflinten mit Drahtläufen von fl. 25 aufwärts.	
Lancaster „ „ „ „ „ 30 „	
Hinterlader Scheibenbüchsen Werndl „ „ 54 „	

Tiroler Schützenhüte und Loden liefert die Gewehrfabrik von
Johann Peterlongo in Insbruck.
(Spezielle Preislisten gratis.) 5

A legujabb

felette czélszerű és legszebb kiállításu

vadászkabátokat,

melyek utazási czélokra is megfelelnek,

ajánlja

KLEIN D., uriruha-üzlete,

Budapesten, Dörötya - utca, 7-dik szám.

1 vadászkabát legjobb stájer lodenből . . . . . 17 frt.

1 ugyanolyan, téli használatra, melegen béelve . . . . . 22 „

U. I. A megjelölt kabátok a t. cz. közönség által nagy tetszéssel fogadtattak.

Pályázati hirdetés.

A m. k. államvasutak (keleti vonal) számára az 1878-ik évre következő épület- és szerfák szükségeltetnek, és pedig :

Az anyag megnevezése	Egység	Pályafentartás		Mihely Kolozsvár	Összesen
		N.-Várad, Kocsárd, Gyula-Fe- hérvár. M.- Vásárhely	Tövis, Brassó, Kapus, N.-Szében		
A) Puha fák.					
	kbmt.				
Deszka	"	*)625·70	78·78	147·21	851·690
Palló	"	*)3225·86	*)1087·00	46·80	4359·660
Faragott és metszett épület- és hidfák	"	386·117	1920·712	.	2306·829
Gömbölyű fák, részben hámozva, részben hámozatlan	"	746·482	404·441	.	1150·923
A *) jelzett mennyiségből körülbelül 90% bár egészséges, de mindamellét silányabb minőségű, tehát olcsóbb áru fákából állhat.					
B) Kemény fák.					
	kbmt.				
Tölgyfa deszka	"	8·450	7·312	8·400	24·162
Bükkfa deszka	"	4·800	.	.	4·800
Tölgyfa palló	"	23·656	73·831	64·200	161·687
Épület és hidfák faragva és metszve	"	162·556	458·445	.	621·031
Tölgy-, mell- és szerfa	"	.	.	50·130	50·130
Gömbölyű tölgyfák, részben há- mozva, részben hámozatlan	"	349·133	667·243	.	1016·376
Gömbölyű gyertyánfa	"	.	160·230	.	160·230
Tölgy külön talpfa	"	104·112	31·613	.	135·725
„ szélső talpfa	drb	.	.	.	4000
„ közép „	"	.	.	.	18500

Ezen szükséglet esetleg még 349 kbmt. puha és 106 kbmt. kemény épület és hidfával szaporodhatik, mely mennyiség hasonló feltételek mellett lesz szállítandó.

Az összes fák a *) jelöltek kivételével, melyek egy része a vízvezetéki munkálatokhoz sekélyebb minőségben is szállítható, a megállapított szállítási feltételek szerinti minőségben szállítandók.

Ezen szállítási feltételek, valamint a méretkimutatások az alulirt igazgatóság anyagszerkezelőségénél (az első m. általános biztosító-

társaság palotájában) naponként 8—2 óráig, a vonalakon pedig Kolozsvárott a pályafelügyelőség és főmühelynél, Brassóban a pályafelügyelőségnél megtekinthetők és kívánatra 20 krért posta útján is megszerezhetők.

A hidfákból ez évben még 220 kbmt. puha és 46 kbmt. keményfa, a vízvezeteki fákból pedig 1878. évi január 1-től kezdve havonként legalább 460 kbmt. puha palló, 60 kbmt. puha deszka és 300 drb gömbölyü fa szállítandó.

A maradékból és pedig minden nemből 30% 1878. évi ápril, a többi pedig anguszthus-hó végeig szállítandó be.

A pályázni kívánók felhivatnak, hogy bepecsételt ajánlataikat kívülről „Ajánlat épület- és szerfára“ felirattal ellátva, legkésőbb f. év november-hó 20-án déli 12 óráig az igazgatósághoz közvetlenül, vagy posta útján benyújtani, s ezzel egyidejűleg egy külön boritékban 10% bánatpénzt vagy készpénzben, vagy állam, avagy az állam által biztosított magán értékpapirokban az igazgatóság főpénztáránál letenni sziveskedjenek. A leteendő pénz vagy értékpapirok száma, neme s illetőleg napiárfolyam szerinti értéke a boritékon felsorolandó.

Megkésve, vagy bánatpénz nélkül beadott ajánlatok tekintetbe nem vétetnek.

Az ajánlatok a jelzett egész szükségletre, vagy annak bizonyos részletére, vagy végre az anyag neme szerint, mindenkor azonban a fenti rovatok és szolgálati ágak határozott megjelölése mellett teendők.

Az ajánlatban az árak köbméterenként határozott megnevezésével azon állomásnak, melyre a fa beszállítva lesz, számokkal és betűkkel teendők ki, és pedig a pályafentartás számára szükségelt puha deszkák és pallókra két ár teendő ki, u. m. : a kiválóbb vagy silányabb minőségűekre.

Az igazgatóság fentartja magának a jogot, hogy a pályázók között szabadon választhasson, az ajánlott mennyiségekből tetszés szerinti mennyiségeket is átengedhessen, esetleg az ajánlatokat mellőzhesse.

Budapesten, 1877. évi október 10-én.

A magyar kir. államvasutak (keleti vonal) igazgatósága.

Épület- és műszerfa eladás.

6840. sz. A besztercebányai m. k. jószágigazgatóság alá tartozó szomolnoki pagony Stoósz-felé hajló részében a legközelebbi tiz év alatt 1878-tól kezdve kihasználandó 172 tömköbméter tölgy, szil, köris, juhar és 1935 tömköbméter lúcz és jegenyefenyő épület és műszerfa f. é. december 12-én tartandó versenytárgyaláson zárt ajánlatok utján fog eladatni.

A venni szándékozók felhivatnak 900 frtnyi bánatpénzzel, vagy ezen összeg valamely állampénztárnál történt lefizetését igazoló letéti nyugtával ellátott zárt ajánlataikat a kitett határidőig ezen jószágigazgatóságnál benyújtani.

Az ajánlatokban határozottan kiteendő, hogy ajánlattevő előtt az árverési és szerződési feltételek ismereteseek, s azoknak magát minden kifogás nélkül aláveti.

Az árverési és szerződési feltételek az alólirt jószágigazgatóság, mint nemkülönbén a szomolnoki erdőhivatalnál is a hivatalos órákban megtekinthetők. — Besztercebányán, 1877. évi október-hó 16.

Utánnymot nem díjaztatik.

M. k. jószágigazgatóság.

P á l y á z a t.

2553. sz. Alulirt hivatal kerületében egy famesteri állomás, melylyel négyszáz frt évi készpénzfizetés, két kat. hold-földilletmény, huszonhét ürköbméter tűzifajárandóság, végre szabad lak élvezete van egybekötve, üresedésbe jutván, ennek újbóli betöltése céljából ezennel pályázat nyittatik.

Ezen állomást elnyerni óhajtók azon felvilágosítással hivatnak fel, életkorukat, végzett tanulmányaikat, eddigi alkalmaztatásukat és erkölcsi viseletöket igazoló folyamodványaiknak folyó évi december-hó 15-ig az alulirott hivatalnál leendő beadásáfa, miszerint ezen állomás elnyerésére igényt csak azok formálhatnak, s illetőleg pályázhatnak, kik az alsóbb erdészeti állásu vizsgát letették, vagy beigazolni képesek azt, hogy az „Erdő-őr“ czimű, a műszaki segédszemélyzet számára szolgáló szakmunkából valamely kincstári vezető szakhivatal előtt a vizsgát sikerrel lették, vagy végre hitelesen beigazolni képesek azt, hogy az erdészetnél előforduló összes száraz és vízepítkezésekben kellő jártassággal bírnak. — Ungvárt, 1877. október 14-én.

M. k. főerdőhivatal.